

Дневникът

(стенографски)

на

XIV^{то} обикновено Народно събрание.

Втора редовна сесия.

LIII заседание, понеделникъ, 11 януарий 1910 г.

(Открито отъ подпрѣседателя г. Н. Гимиджийски, въ 3 ч. 10 м. слѣдъ пладне)

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: (Звъни)
Засѣданнето се отваря. Има пазнище нужното число народни прѣдставители, за да се състои то законно. (Отъ 199 народни прѣдставители отсъствуватъ 56, а именно: г. г. А. Ангеловъ, Т. Андрѣевъ, Г. Арабаджиевъ, А. Башевъ, Д. Бончевъ, С. Бърневъ, Д. Велевъ, Н. Вельовъ, П. Гачевъ, Никола Георгиевъ, Н. Гешевъ, С. Грудовъ, Н. Гунчевъ, Д-ръ С. Даневъ, М. Дановъ, В. Димчевъ, Б. Друмевъ, Н. Ивановъ, Т. Икономовъ, И. Инджовъ, Г. Кермедчиевъ, Н. Колааровъ, Х. Конкилевъ, М. Кърнаровъ, Н. Къневъ, М. Кънчевъ, Д. Манойловъ, В. Милевъ, К. Мирски, Д. Митовъ, Д-ръ Н. Наковъ, Т. Папчевъ, Д. Паназовъ, Н. Пеневъ, Н. Петровъ, Д-ръ С. Поповъ, Н. Поповъ, Я. Поповъ, С. Пранджовъ, П. Пѣйчевъ, Г. Радойковъ, Д-ръ Е. Разпоновъ, И. Реджебовъ, С. Родевъ, К. Сидеровъ, Т. Статковъ, Д-ръ Х. Танчевъ, А. Тараторовъ, Н. Терзиевъ, П. Тодоровъ, Х. Тричковъ, А. Христовъ, Д. Христовъ, Е. Христовъ, Н. Чолаковъ и Г. Шиваровъ.)

Прѣди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е разрѣшенъ отпускъ: на бургазкия народенъ прѣдставителъ г. С. Грудовъ — 10 дена; на карловския народенъ прѣдставителъ г. С. Пранджовъ — 6 дена; на новозагорския народенъ прѣдставителъ Д. Митовъ — 2 дена; на горнеорѣховския народенъ прѣдставителъ г. К. Сидеровъ — 2 дена; на старозагорския народенъ прѣдставителъ Д. Христовъ — 1 денъ; на пловдивския народенъ прѣдставителъ И. Терзиевъ — 10 дена и на османпазарския народенъ прѣдставителъ Б. Друмевъ — 7 дена.

Понскали сж разрѣшение на отпускъ още и слѣднитѣ г. г. народни прѣдставители, но понеже тѣ сж се ползували съ они отпускъ, който е прѣдвиденъ въ правилника да се дава отъ прѣседателството, заради туй ще сезирамъ Народното събрание съ разрѣшеннето на този отпускъ.

Разградскиятъ народенъ прѣдставителъ, г. С. Бърневъ, е понскалъ, по важни домашни причини, 3 дена отпускъ. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни, щото на г. Бърнева да се дадатъ 3 дена отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Муозинство) Събранието приема.

Акадѣмларскиятъ народенъ прѣдставителъ, г. И. Реджебовъ, съ заявление, къмъ което е приложено и

медицинско свидѣтелство, иска 15 дена отпускъ. Моля онѣзи г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни, щото на г. Реджебова да се дадатъ исканитѣ 15 дена отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Муозинство) Събранието приема.

Самоковскиятъ народенъ прѣдставителъ, г. Г. Радойковъ, съ заявление, къмъ което е приложено медицинско свидѣтелство, иска по болестъ разрѣшенно на безсроченъ отпускъ. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ, щото на самоковския народенъ прѣдставителъ, г. Радойковъ, да се даде по болестъ безсроченъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Муозинство) Събранието приема.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е постъпило запитване отъ старозагорския народенъ прѣдставителъ, г. Г. Шиваровъ, къмъ г. министра на общественитѣ сгради, пътищата и съобщенията съ това съдържанне: (Чете)

„1. Извѣстенъ ли е г. министърътъ, че още прѣзъ 1907 г. жителитѣ на повече отъ 12 села отъ околнитѣ: Бургазка, Айтоска и Карнобатска сж подали колективно заявление до повѣреното му министерство, съ молба, щото, когато ще се строи новото стационно здание на гара Каялий, да не се строи тамъ, дѣто е била сжествуващата врѣмешна гара, а да се прѣмѣсти близо до селото Каялий на едно разстояние — 1.000 м.;

„2. Извѣстенъ ли е г. министърътъ, че вслѣдствие подаденото заявление на жителитѣ отъ горнитѣ села, да е делигирванъ инженеръ специално за тази цѣль и да е изказвано мнѣние за удовлетвореннето имъ;

„3. Знае ли г. министърътъ да се е явявала депутация въ гр. Бургазъ лично при него съ молба за сжщото и да имъ е общавано, какво ще гледа да бждатъ удовлетворени;

„4. Защо слѣдъ всички тѣзи заявления, депутации и пр. въпросната гара не само че не се прѣмѣсти тамъ, дѣто желеаха и желаятъ жителитѣ на 12 голѣми земледѣлчески села съ крупни пространства обработваема земя и мери, а като че на пукъ на всичко това се прѣмѣсти по на западъ отъ старото ѣ мѣсто на едно разстояние — 1 часъ отъ селото Каялий; и

„5. Най-сетнѣ желѣзопжтната линия „Ямболъ—Бургазъ“ съ каква цѣль се построенъ — за лукъ и

държавна економия ли отъ удобни и неудобни мѣста за гарн. или съ цѣль за повдигане и подобряне нашето производство въ изпосно отношение?

„Моля г. министра да благоволи и ми отговори на настоящето запитване.“

Това запитване ще бѣде изпратено на г. министра на общественитѣ сгради, пжтищата и съобщенията и своевременно поставено на дневенъ редъ.

М. Златановъ: Има и друго запитване също такава — да се присѣдинятъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Пристъпваме къмъ дневния редъ — на първо мѣсто иде отговоръ отъ г. министра на търговията и земледѣлието на запитването на народния прѣдставителъ г. К. Мирски по нужнитѣ за страната социални закони.

Има думата г. министър-прѣдседателъ.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Понеже министърътъ на вътрѣшнитѣ работи отсъствува, то азъ ще моля Народното събрание да се съгласи, щото запитванията, които сж направени нему, да се оставятъ до завръщането на г. министра отъ странство. Също така да се постѣпи и съ запитванията, отправени къмъ г. министра на търговията и земледѣлието, който е боленъ, неразположенъ, и не може да дойде въ дневното засѣданне. Ще моля Народното събрание да се занимае съ запитванията, които сж направени на мене. Г. прѣдседателю — първото запитване къмъ мене е запитването на орханійския народенъ прѣдставителъ, г. Галчо Марковъ.

Обажда въ се: Отсъствува.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Друго едно запитване има къмъ мене отъ старозагорския народенъ прѣдставителъ, г. Шиваровъ.

Н. Козаровъ: Нѣма го.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Друго едно запитване има отъ радомирския народенъ прѣдставителъ, г. Д. Константиновъ.

В. Молловъ: Нѣма го.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Тоже отсъствува.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Споредъ правилника, или ще трѣбва нѣкой отъ г. г. народнитѣ прѣдставители да поеме интерпелациитѣ, които сж ми направени, или, инѣкъ, тѣ се снематъ отъ дневния редъ и ще трѣбва да се направятъ наново.

Обажда въ се: Тѣй.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Въ такъвъ случай, понеже господата, които ми правятъ интерпелации, отсъствуватъ и понеже азъ нѣмамъ други интерпелации . . .

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Запитването на г. Константинова може да го поеме г. Р. Яневъ.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Понеже господата, които сж направили интерпелациитѣ на мене, отсъствуватъ и никой отъ г. г. народнитѣ прѣдставители не желае да се нагърби съ тѣхната защита, споредъ правилника, тѣ трѣбва да се снематъ отъ дневния редъ, но разумѣва се могатъ да

бждатъ направени наново. Моля Събранието да се занимае съ интерпелациитѣ, които сж направени на г. министра на финанситѣ. Моля г. прѣдседателя да обяви кои сж.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Азъ ще ги намѣря.

Г. Галчо Марковъ. . .

Обажда въ се: Нѣма го.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Слѣдва запитването на горнеорѣховския народенъ прѣдставителъ, г. Каранешевъ, къмъ г. министра на финанситѣ. Има думата г. Каранешевъ да развие запитването си.

Д. Каранешевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ отправилъ едно запитване къмъ г. министра на финанситѣ, което се състои въ слѣдното. Въ русенската митница сж били съставени актове, единъ на 21 януарий 1904 г. и другъ на 5 януарий 1905 г. Номерата на тия актове сж били: на първия — 180 и на втория — 31. Чрѣзъ тия актове надлежитѣ митнически власти сж били констатирани, че отъ антрепозититѣ на търговската банка въ Русе — и при провѣрката това се указало — сж липсвали 49 вагона камена соль. Още миналата година въ самата митница въ гр. Русе, чрѣзъ регистритѣ, азъ констатирахъ, че постановленията, които сж съставени, и актоветѣ, възъ основа на които сж съставени тия постановления, сж били пратени въ Министерството на финанситѣ за надлежното утвърждение, да могатъ да се събератъ глоби отъ виновнитѣ лица, респективно отъ Търговската банка въ гр. Русе. Обаче тая прѣписка, която е била пратена, дълго врѣме се е бавила въ Министерството на финанситѣ. Тогавашиятъ министъръ на финанситѣ не е утвърдилъ тази прѣписка. По едно врѣме е била изискана телеграфически и останалата цѣла прѣписка отъ Русе, и когато тая прѣписка пристигнала тукъ, заедно съ другата, която се е образувала въ министерството, бавили сж я, никакви резултати не сж дадени, никаква резолюция не е била поставена на постановлението, нито е било потвърдено, и по едно врѣме се констатира, че самото постановление липсва отъ прѣписката въ министерството. Прѣписката не е била утвърдена по надлежния редъ. Въ туй врѣме, когато се повдигна въпроса даже и въ журналистиката — и в. „Прѣпоретъ“ бѣше писалъ по този въпросъ — назначаваше се една комисиия. Въ тая комисиия е влизалъ и сегашниятъ русенски комисионеръ, тогавашенъ чиновникъ въ митницата, г. Канчевъ, послѣ, струва ми се, единъ банковъ чиновникъ — отъ Народната банка въ гр. Русе — и още едно лице. Тая комисиия дѣйствително е констатирала липсата на тая соль. Въ туй врѣме казвали сж, че имало нѣкакъвъ си пожаръ въ антрепозититѣ и по този начинъ сж се мѣчили да забулятъ тая загуба, обаче комисиията я е констатирала. Намѣрило се и друго нѣщо: констатира се, че г. министърътъ на финанситѣ по туй врѣме, Лазаръ Паяковъ, е ималъ въ Търговската банка открита полица за около 80.000 л. и комисиията констатира, че отъ тия суми сж били прѣхвърлени около 40.000 л. въ дружество „Гирдапъ“ въ Русе, а останалитѣ 40.000 сж минали подъ перото „несъбираеми“. Като се съпостави тази сдѣлка по туй задължение на бившия министъръ на финанситѣ съ едноврѣменостъта на липсата на солта и неутвърдението на постановленията, а нѣщо повече: изчезване на постановлението отъ прѣписката, дава се възможностъ на всѣки единъ здравомислящъ човѣкъ да мисли, че тукъ има една гнусна афера, която цѣли опетяване

държавното съкровище. Прѣдъ видъ на тия свѣдѣния, които азъ съмъ събралъ още миналата година, бѣхъ запиталъ г. министра на финанситѣ; по-после, когато моята интерпретация е била турена на дневен редъ, азъ случайно отсѣтствувахъ, сега я подновихъ и питамъ: знае ли той всичката тази работа, проучилъ ли я е, открити ли сѫ виновнитѣ лица, ако сѫ открити такива, кои сѫ тѣ и какви мѣрки е взелъ той, за да може, отъ една страна, да се накажатъ виновнитѣ лица, а, отъ друга страна, да се занаятъ интереситѣ на фиска.

Това е моето запитване, и азъ моля г. министра на финанситѣ да ми отговори.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Този въпросъ се влаци отъ много години. Да-ли има тия тъмни работи, които казва г. Каранешевъ, азъ не мога да се произнеса. Азъ по-много подобно нѣщо не съмъ констатиралъ, че е имало зла воля, че се е гледало непрямо да се потъпачи тая работа, но фактъ е, че Търговската банка е подигнала въ течение на дълго време разни претенции. Веднажъ казва, че смѣтнитѣ на митницитѣ не сѫ водени редовно — ти е имала нѣколко антрепозити и когато праща да взима соль, единъ взима отъ единия антрепозитъ, а писали въ тефтера на другия антрепозитъ; и обратно, и венчкитѣ смѣтки сѫ били разбъркани: тамъ, дѣто се е мислило, че въ единия антрепозитъ имало загуба, не е било загуба, а туй излиза отъ това, че нередовно сѫ водени смѣтнитѣ. После, повдигна се въпросъ, че имало наводнение, че станалъ пожаръ. И дѣйствително пожаръ е имало, а така също и венчки тия работи, за които се казва. Имало е и друго нѣщо, че въсовчикътъ, който е теглѣтъ на кантара, не е гледалъ добръ, билъ изкривилъ кантара, за да показвалъ по-малко. Фактъ е, обаче, при едно вадене отъ гимията на сольта, улови се, че този кантаръ е показвалъ по-малко. Това не може да се изтъкува, че въсовчикътъ е дѣйствувалъ въ полза на държавата или, по-добрь, да каже, въ врьда на Търговската банка, за да покровителствува нѣкои търговци, които купуватъ соль, както нека поне Търговската банка да каже, та да оправдае тая липса съ това, че бившиятъ въсовчикъ е способствувалъ на търговеца, който е купувалъ сольта да открадне, чисто и просто, и понеже Търговската банка не участвувала въ това, понеже тя не е взела даже стойността на крадената соль, то правителството нѣмало право да изисква нито мито, нито акцизъ на една соль, която е била открадната отъ самата банка. Както виждате, повдигнати единъ бюзукъ работи, които сѫ давали поводъ на редици подиръ редици ревизии. Пращани сѫ почти половината инспектори въ министерството да инспектиратъ, връщатъ се, и пакъ нови претенции се повдигатъ, докато най-послѣ на работата се даде единъ по-добрь и по-редовенъ ходъ — издаде се едно постановление и министърътъ на финанситѣ прѣдписа да се събере стойността на митото и акциза на липсала та соль. Липсала соль е 470.835 кгр., по послѣ отъ друга една ревизия, слѣдъ като Търговската банка прѣхвърли антрепозита върху смѣтката на други русенци търговци, нѣкой си Магдалани и Хаджи Маетинъ, се констатира още една липса отъ 20.000 кгр., та ставатъ всичко 490.235 кгр. Върху тази липса, съгласно Закона за митницитѣ, бѣше се наложило на Търговската банка да плати и мито, и акцизъ. Толкова повече не се взеха въ внимание възраженията на Търговската банка, защото Законътъ за митницитѣ е много точенъ. Той не признава никаква липса. Изрично е казано, както въ стария законъ, тѣй също и въ новия законъ, че когато се констатира, че сольта

е липсала, било вѣдѣствно на наводнение, било вѣдѣствно на пожаръ, или пъкъ я откраднали, то притежателятъ на сольта трѣбва да плати непрямо мито и акцизъ. Въ стария законъ имало и друго едно нѣщо, което казваме; когато се констатира, че нѣма никакъвъ фогсе мажеур, не е открадната сольта, не е изгубена вѣдѣствно на наводнение или пожаръ, а има всичката презумпция да се вѣрва, че тя е открадната отъ самия притежатель, тогавъ казва, наказва се съ глоба равна на стойността на сольта. Но този поводъ има даже едно рѣшение на Касацїята и малко аджанинъ, тѣй да каже. Въ Касацїонния смѣдъ сѫ изтъкували, че когато сольта се стои отъ наводнение, или отъ пожаръ, плаща се акцизъ и мито, а когато се открадне отъ самия притежатель, не се плаща, освѣтъ стойността на сольта — по турятъ митото, а само стойността на сольта. А вие знаете, че тя струва 3 л., когато акцизътъ и митото струватъ 9 л.; тѣй че, когато поединъ нещастие, комуто е открадната сольта, комуто сольта се е стоила вѣдѣствно наводнение, плаща 9 л. — тѣй е рѣшила касацїята, а този, който контрабандира стоката — само 3 л. Ето тѣй е. (Смѣхъ) Туй е хубаво, че поне съединенитѣ секции на касацїята не сѫ взели общо рѣшение, а сѫ дали това рѣшение на въпроса само по едно дѣло. Има даже нѣкои, г. г. народни прѣдставители, които, като се спазватъ на това рѣшение, подали сѫ туйъ прошение да имъ се просѣятъ взетитѣ акцизъ и мито само на основание на това, че не се е констатирало, че отъ фогсе мажеур се е изгубило това, а е имало венчкитѣ улики, че о било контрабандирано и заради това трѣбвало да се наложи по-малко. Както и да е, да оставимъ старото тѣкуване, но фактъ е, че за соль, изгубена отъ наводнение и отъ пожаръ — това е признато и въ стария, и въ новия законъ — непрямо трѣбва да се плати акцизъ и мито. И финансовото министерство казва: „Търговската банка претендира, че наводнение или пожаръ сѫ станали причини да се яви тая липса отъ половинъ милионъ килограма соль. Добрь, казва Министерството на финанситѣ, дайте тогава акциза и митото“, и издава едно постановление, за да плати тѣзи пари. Дава се заповѣдъ отъ Министерството на финанситѣ да се изгълни, а Търговската камара казва: „Чакайте, ние ще апелираме.“ Митницата възражава, питатъ министерството и то казва, че подобни постановления не могатъ да бждатъ апелирани съгласно Закона за митницитѣ, който казва, че когато се касае до чисто и просто облагане съ дангъкъ или мито, тѣзи въпроси не подлежатъ на основане прѣдъ сѣдницата. Тѣ какво казватъ: „Дайте отговоръ на нашето звание, бо джанинъ. Не ще апелираме; само кажете, че вие сте противни на това. И директорътъ на митницата пише една резолюция, тѣ взиматъ резолюцията и хопъ въ сѣда. И казватъ тамъ: „Ние апелираме тази резолюция на директора на митницата, ние протестираме противъ тая резолюция и противъ този директоръ. Той нѣма право да ни липсва отъ обезпѣдане прѣдъ сѣдницата.“ Окржниятъ смѣдъ въ Русе рѣшава, че Търговската банка има право да се тѣжи прѣдъ сѣдницата, че този въпросъ е, който може да бжде обтжванъ. Тогава се повдигна въпросъ веднага, това опрѣдѣление на Русенския окрженъ смѣдъ да бжде касирано прѣдъ Върховния касацїоненъ смѣдъ, но окржниятъ държавенъ адвокатъ въ Русчукъ казва, че подобно опрѣдѣление на сѣда не трѣбва сега да се касира, ами трѣбва да се чака да излѣзе рѣшение по сѣщество на дѣлото и тогава венчкото изобщо да се касира прѣдъ сѣда. Министерството се отнесе до държавния юрисконсултъ. Този държавенъ адвокатъ въ гр. Русе е г. Йосифчевъ — може да го знаете венчки. Тогава дохожда въ Министерството на финанситѣ. Недоволенъ още отъ това, питамъ и г. юрисконсулта да си даде мнѣнието, да-ли дѣйствително това опрѣдѣление не би било по-добрь да

бжде касирано. Той дава заключение, че подобно опрѣдѣление, прѣди да се е рѣшилъ въпросътъ по същество и да е излѣзло рѣшението, не подлежи на касиране, а трѣбва да се чака да излѣзе рѣшението и тогава цѣлото рѣшение да бжде касирано. Тѣй щото, когато излѣзе рѣшението ще бжде подадена касационна жалба не само по същество, но още и по този въпросъ, ималъ ли е съдътъ право да се занимае съ единъ чисто фискаленъ, чисто данъченъ въпросъ, какъвто е този, защото постановлението не казва за никаква глоба, а казва само да се платятъ надлежнитѣ мита и акцизи на изчезналата солъ. И тѣй, въпросътъ, значи, е въ сѣдилището.

Сега, може би да желаятъ да знаятъ г. г. народнитѣ прѣдставители кждѣ се намира дѣлото и въ какво положение е. Съдътъ рѣши да назначи експертна комисиия, която да установи, да се произнесе върху всички тѣзи тѣхни оплаквания. Но главната цѣль е да се установи дѣйствителното изчезнало количество. Прѣди експертизата да почне работитѣ си, Финансовото министерство назначи една експертиза отъ своя страна. Тя взе всички книжа отъ Смѣтната палата, прѣгледа ги и намира, че дѣйствително има една грѣшка въ първитѣ смѣтки за дѣйствителното количество изчезнала солъ. Като се разчистиха всички тѣзи бъркотии въ смѣткитѣ, дѣто въ тефтеритѣ на единъ антрепозитъ сѣ смѣсени съ други, като се изчисти всичко, намѣри се, че има една грѣшка отъ 60.195 килогр. Значи, изчезналата солъ не е 491.523, а е само 431.328 кгр. По всѣка вѣроятностъ, може да се каже почти съ сигурностъ, че експертизата, назначена отъ съда, нѣма да се добие до други резултати, защото и тя ще вземе тефтера, който се намира въ Смѣтната палата; сѣщата база почти ще вземе, която е взела и инспекцията, за да направи своята експертиза.

Ето какъ стои въпросътъ. Съдебната експертиза още не е свършила работата си. Щомъ бжде тя готова, ще се внесе въпросътъ въ сѣдилището, той ще се произнесе и Финансовото министерство, ако би съдътъ се произнесе противъ държавата, негрѣмъ ще подаде касационна жалба, съ която ще иска не само да се отхвърли, да се унищожи рѣшението по същество, но още и да се произнесе Касационния съдъ по принципъ, че въобще подобни дѣла не подлежатъ на разглеждане отъ сѣдилищата.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Димитъръ Каранешевъ.

Д. Каранешевъ: Азъ ще кажа нѣколко думи, прѣди да кажа мнѣнието си, да-ли съмъ доволенъ отъ отговора на г. министра или не. Азъ не мога да разбера отъ обясненията на г. министра на финанситѣ, какъ стои въпросътъ. Казва, че въпросътъ се намѣрвалъ въ Касационния съдъ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Въ окръжния съдъ.

Д. Каранешевъ: Т. е. въ сѣдилищата. И ще се отнесе до Върховния касационенъ съдъ да се произнесе окончателно, главно по въпроса, да-ли подлежатъ тия дѣла на разглеждане, да-ли сѣ отъ компетенцията на сѣдилищата, или пъкъ тия въпроси трѣбва да се рѣшаватъ по чисто административенъ редъ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Моля, съдътъ вече е влѣзълъ въ разглеждане съществото на дѣлото. Понеже той по-напрѣдъ се е произнесълъ, че е компетентенъ да разглежда тая работа, той е влѣзълъ въ съществото, и ние, вмѣсто да прѣжскаваме тамъ и да искаме да се касира опрѣдѣлението, за да се спре разглеждането по същество, именно, държавниятъ адвокатъ Йосифчевъ и държавниятъ юрисконсултъ Славчевъ казватъ, че това опрѣдѣление не

подлежи на касация, а трѣбва да се чака да се разрѣши въпросътъ по същество и тогава излѣло да се касира дѣлото. Но, разумѣва се, ние съ това още не се отказваме да поддържаме прѣдъ касацията не само по същество да отмѣни рѣшението, ако е противъ насъ, но даже и по опрѣдѣлението по въпроса за подеждността да се произнесе, да-ли подобни дѣла сѣ подеждни или не на сѣдилищата. Ние ще настояваме, че подобни дѣла, като чисто фискални, данъчни дѣла, не подлежатъ на разглеждане отъ сѣдилищата. Тѣй е въпросътъ.

Д. Каранешевъ: Да прѣдположимъ, че този възгледъ на Министерството на финанситѣ се усвои отъ сѣдилищата и че тия дѣла нѣма да бждатъ подеждни на сѣдилищата, а остава да се изправятъ по чисто административенъ редъ отъ надлежното министерство. Е добръ, азъ запитахъ едно: утвърдено ли е постановлението, намѣри ли се тамъ прѣписката и до датата на утвърдението му не е ли билъ изтекълъ срокътъ, който се прѣдвижда въ специалнитѣ закони и слѣдъ това държавата да изгуби правото си да дири сумата отъ виновното лице?

Министъръ И. Саллабашевъ: Постановление има и то е утвърдено, и никакви срокове просрочени, до-колкуто азъ знамъ, нѣма.

Д. Каранешевъ: Защото азъ имамъ свѣдѣния, че това първоначално постановление е липсвало. За тази липса на постановлението азъ съмъ изучилъ въпроса отъ членоветѣ на комисията, които сѣ били Антоновъ — магазинеръ, С. Николовъ — химикъ при министерството, даже и днесъ е тамъ такъвъ, и Кжичевъ, който е билъ чиновникъ въ митницата. Когато най-напрѣдъ е билъ назначенъ Цончевъ, слѣдъ първия управителъ на митницата — не зная кой е билъ — въ 1903 год. — сега, ми се струва, въ същото министерство е инспекторъ — той е поискалъ да се извърши една ревизия и отправилъ се къмъ министерството 5—6 пѣти да му се разрѣши да извърши ревизия на тѣзи антрепозити; министерството е за-прѣтило това. Вмѣсто да позволи на Цончева да направи ревизия, праща нѣкой си Кулевъ, финансовъ инспекторъ, и подиръ това се назначава тази 3-членна комисия, която констатира загубата, че тогава е станалъ пожарътъ, направили сѣ постановление и сѣ го изпратили на утвърждение, но не е утвърдено. Тѣзи бивши членове на комисията твърдятъ, че то не се е утвърдило, защото, споредъ закона, това постановление трѣбвало да се утвърди въ 24 часа, а то не е утвърдено въ този срокъ. И въ отговоръ на тази тѣхна добросъвестна работа членоветѣ на тази комисия сѣ били разгонени, сѣ били размѣстени: Николовъ пратенъ на една страна, Антоновъ на друга страна и Кжичевъ на трета, и той си даде оставката тогава и излѣзе. Така че, ми се струва, че г. министърътъ на финанситѣ може би не е добръ освѣдоменъ за утвърждаването на постановлението. Ми се струва, че даже днесъ по тази сѣлка има въ неговото министерство лица, които може би, сѣ приготвили отговора на интерпелацията и които би трѣбвало да се турятъ на мѣстото, като виновни лица. Менъ ми се струва, че с тѣй и че ако се вземе да се изучи прѣписката непосредствено, безъ да се правятъ тѣзи изучвания отъ заинтересувани вжтрѣ лица, които сѣ отговорни, тогазъ ще излѣзе, че постановлението не е утвърдено, и азъ държа на това, че не е утвърдено и че виновнитѣ лица сѣ чиновници вжтрѣ въ министерството, па и самиятъ министъръ.

Ето защо въ тази смисълъ менъ не ме задоволява отговорътъ на почитаемия министъръ на финанситѣ.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

А. Екимовъ: Г. г. народни прѣдставители! Направената интерпелация отъ почетния народенъ прѣдставитель г. Каранешевъ иде да потвърди факта, че досега прѣзъ всички режими у насъ крупнитѣ злоупотрѣбители не сж били прѣслѣдвани, а малкитѣ сж били прѣслѣдвани само затуй, защото не сж направили крупни злоупотрѣбления. Чудно нѣщо! Държавата констатира още на 21 януарий 1904 год. едно злоупотрѣбление на сума повече отъ 50.000 л. и остава още свонѣ интереси незащитени въ продължение на 5 години. Въ 5 години, г. г. народни прѣдставители, този въпросъ не е билъ дошълъ още да получи разрѣшение отъ първата инстанция, отъ съдебнитѣ органи у насъ, и азъ вѣрвамъ, че окончателното разрѣшение надали ще дойде да послѣдва и слѣдъ 55 години. И може би туй протакане на този въпросъ е умишлено, за да дойде едно благоприятно врѣме, щото виновенитѣ, когато ще се произнесе съдътъ, да могатъ по единъ деликатентъ начинъ да изключатъ. Ето защо азъ вѣрвамъ въ добросъвестността на г. министра на финанситѣ, че той що се заинтересува и че ще вземе всички мѣрки, за да запази интереситѣ на хазната.

Но азъ мисля, че е врѣме да се направи сега бѣлѣжка на г. министра на финанситѣ, да тури край на тѣзи пражосничества и на тѣзи разтаканя съ злоупотрѣбени суми отъ държавната казна. Ако, г. г. народни прѣдставители, бѣше издадено нѣкое постановление противъ нѣкой послѣдеиъ бѣдникъ за 5—10 л., вие щѣхте да видите да бие барабанъ да му се продаватъ потрѣбитѣ, а тукъ се изтъкватъ постановления противъ едно кредитно учрѣждение, отъ първа категория въ нашата страна, за повече отъ 50.000 л., и вие виждате, какъ туй кредитно учрѣждение използва, именно, слабоститѣ на нашитѣ държавни органи, за да може да протака и да изключи единъ день отъ отговорностъ за това крупно злоупотрѣбление. Ето защо г. министърътъ на финанситѣ нека се заинтересува и да даде часъ по-скоро разрѣшение на този въпросъ, и да помоли даже съдебната властъ за по-скорошното му разрѣшение, а не подъ булото на нѣкаква експертиза да се замаскиратъ тия работи, да се протака вѣчно дѣлото и да дойде единъ день да се заличи туй нѣщо и държавата да бжде ошетенена.

М. Златановъ: Искамъ думата.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Златановъ, съгласно чл. 55 отъ правилника, по запитванията по единъ отъ група може да говори.

М. Златановъ: Азъ ще кажа двѣ думи.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Г. Екимовъ говори отъ името на болшинството. Сега, щомъ нѣма другъ желающъ да говори отъ името на друга група, ще минемъ по-нататѣкъ.

Иде запитването къмъ г. министра на финанситѣ отъ народния прѣдставитель г. Мишевъ.

М. Златановъ: Азъ не заемамъ мѣстото на никого и, като има мѣсто още единъ да каже мнѣнието си, защо да не говори? Може да говори. Защо не?

В. Георгиевъ: Въпросътъ е много сериозенъ.

М. Златановъ: Отнемамъ ли повече врѣме, отнемамъ ли нѣкому мѣстото? Не. Трима души могатъ да говорятъ, споредъ правилника.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Златановъ. Чл. 55 отъ правилника казва: . . .

М. Златановъ: Азъ знамъ правилника. Трима души трѣбва да говорятъ.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: . . . (Чето) „Въ деня, назначенъ за разискване на запитването, запитвачътъ има право да го развие. Слѣдъ отговора на министра, освѣтъ запитвачътъ, могатъ да говорятъ — всѣки най-много до ¼ часъ — и по единъ ораторъ отъ всѣка парламентарна група“.

М. Златановъ: Да си меня групата ли, за да говоря? (Смѣхъ) Числото на говорителитѣ гледайте.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Иде запитването отъ народния прѣдставитель г. Мишевъ къмъ г. министра на финанситѣ.

Д. Каранешевъ: Азъ искамъ . . .

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Какво искате? Вие говорихте.

Погодихте се съ г. министра и по внесохте нѣкакво прѣдложение.

Д. Каранешевъ: Искамъ сега да направя прѣдложение.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: По правилника, слѣдва друго запитване — отъ г. Мишева къмъ г. министра на финанситѣ.

Н. Нозаревъ: Г. прѣдседателю! Желателно е да се обърне внимание на г. г. запитвачитѣ да изучатъ правилника, защото правятъ запитвания безъ нѣкаква цѣль. Всѣки единъ трѣбва да даде писмено прѣдложение за нѣкаква резолюция.

С. Бабаджановъ: Именно, именно.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Това не е работа на прѣдседателя. Прѣдседателятъ си изтъква правилника; нѣма формулиранъ дневенъ родъ — и той си минава по-нататѣкъ. (Глъчка)

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Моля тишина, г. г. народни прѣдставители.

Има думата г. Мишевъ.

Д. Мишевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Миналата година на 24 януарий въ Народното събрание се взе рѣшение за продажба на една мера въ с. Порязъ, Добричко. Моята интерпелация е за тази мера. Намѣрихъ за нужно да отпраща тази интерпелация, защото напоследѣтъ въ Събраниято се носятъ мѣлви — не зная доколко основателни — и отъ трибуната се повториха нѣкои подозрѣния, които проникнаха и въ печата. Единъ отъ столничитѣ вѣстници излъзе съ уводна статия, въ която укори цѣлото Народното събрание, безъ разлика на меншинство и на болшинство, че е повторило работитѣ, които сж се вършили въ врѣме на стамболовнестското събрание, именно, че ние сме допуснали да стане една йоновска работа. Защото намирамъ, че трѣбва да се хвърли свѣтлина върху съзнателността на работата и да се отблъсне една инсинуация, която се прави изобщо на цѣлото събрание, азъ съетохъ за нужно да отпраща туй запитване къмъ г. министра на финанситѣ. Моето запитване се състои въ това: (Чето)

„Въ първата редовна сесия въ засѣданието на 24 януарий т. г., по докладъ отъ прѣдседателя на прошетарната комисия, Народното събрание рѣши: „Да се продаде на жителитѣ на с. Порязъ, Добричка околия, безъ търгъ, държавната земя, находяща се въ това село, около 651 хектара, по 7 л. декарътъ, платими въ 5 срока, по ¼ годишно.“

„Това рѣшение се взе слѣдъ като Народното събрание чу отъ докладчика, въ отговоръ на запитва-

нията, които се направиха на последния, че комисията изказва мнението на Финансовото министерство, което изучило земята, знае населението на селото, което „било такова голямо, че не допускаю външен човѣкъ да се ползува отъ мерата“, прифѣнило и стойността на декаръ земя. При всичко това министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, г. Такевъ, азъ настояхме да се подчеркне, че земята се продава на жителитѣ на селото, а не на наследниците на покойния Никола х. Костовъ, за които прѣдседателътъ на прометариата комисия, споредъ отговора на Финансовото министерство, докладва. Варненскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Кръстю Мирски настоя да се каже, че „прѣдметното мѣсто се отпуска на селото“, а не на жителитѣ на селото, по може могло да се разбере, че се отпуска на „отдѣлни лица“. За да се избѣгне въско недоразумѣние, намѣрихъ за нужно да попитамъ докладчика, кой министъръ на финанситѣ е далъ съгласието си да се продаде земята — Висо ли или Висния прѣднестеникъ. Като отговори, че съгласието иде отъ Васъ, уважаеми г. министре, Народното събрание взе рѣшение. Въпрѣки рѣшението, тѣй уговорено, опрѣдѣлено и ясно, научавамъ се, не безъ дълбоко съжаление, че земята въ с. Порязъ, за която е рѣче, се продала или щѣла да се продаде на наследницитѣ на Никола х. Костовъ, както и че била оцѣнена много ниско отъ Финансовото министерство — 7 л. Увѣряватъ свѣдущи лица, че тя днесъ струва 14 до 15 л и повече.

„Като излагамъ горното, позволявамъ си, уважаеми г. министре, да Ви отпраща, съгласно чл. 107 отъ конституцията, слѣдното запитване:

„Изпълнено ли е рѣшението на Народното събрание за държавната земя въ с. Порязъ и, ако не е изпълнено, мислите ли да го изпълните и какъ? Ако пъкъ е изпълнено, но не тѣй, както е уговорено отъ Народното събрание, желая да чуя съображенията Ви за това, желая да зная, защо на наследницитѣ на едно сѣмейство сж отстъпени 6 хиляди и повече декара земя и на цѣна, съ която се оцѣтава стъро вицето?“

При докладване прошенията на наследницитѣ на Никола х. Костовъ, отъ страна на Народното събрание сж се взели всички мѣрки, за да не се вземе едно рѣшение неправилно; направено е било всичко за да не се повтори историята съ соватитѣ на Юрдана Йоновъ. Нѣколко народни прѣдставители, които зорко бдятъ, когато се докладватъ прошения, сж обърнали внимание да не би да има въ тази работа йоновщина; попиталъ се е г. докладчикътъ: „тази мера, която се продава, не е ли била продавана порано и, ако е продавана, какво е дадено заради нея?“ Докладчикътъ е казалъ, че мерата въ с. Порязъ е давана три пѣти на търгъ, но той не обясни, че търгътъ е билъ да се даде мерата подъ наемъ, а не да се продаде. Понеже и при третъ търгове, които сж станали, не се е явилъ никой да наддава, земята остава тѣй. Жителитѣ на селото, т. е. наследницитѣ на Никола х. Костовъ, били купили земята, въ която живѣятъ. Тя по-рано е била чифликъ и, споредъ закона за чифлишкитѣ земи, имали право да купятъ и мерата; обаче тѣ пропуснали срока и изгубили правото си; за да могатъ да добиятъ своето право, тѣ се обърнали къмъ съда, повдигнали процесъ, но изгубили процеса. Понеже иматъ нужда отъ тази земя, тѣ се обърнали къмъ Събранието съ молба да имъ се продаде земята. Запитанъ докладчикътъ: „Отъ колко декара се състои земята, отговорилъ, че се състои отъ 600 хектара. Той е казалъ, че селото е голямо... Ще си позволя да прочета думитѣ му. Изказано очудване тукъ, въ Събранието, че 600 хектара се даватъ на едно сѣмейство, докладчикътъ казва: (Чете) „Селото е голямо и тая мера е около селото и нивитѣ на селянитѣ отъ всѣкъдъ я опасватъ. Никой външенъ

човѣкъ не може да отиде да се ползува отъ мерата. Финансовото министерство три пѣти я е излагало на търгъ, но никой не се е явявалъ. Вънъ отъ туй, има изконани кладенци отъ самитѣ жители на селото и напразно е да отиде нѣкой да вземе подъ наемъ тази мера, защото нѣма да го допуснатъ да се ползува отъ тѣхъ. Финансовото министерство отговаря: „Да се продаде безъ търгъ на жителитѣ на с. Порязъ, наследници на покойния Никола х. Костовъ, държавната земя, находяща се въ това село, съставляюща мера на бившето с. Порязъ, отъ около 651 хектара, по 7 л. декара, платими въ 5 срока, по $\frac{1}{5}$ годишно, начиная отъ деня на прѣдаването на земята“. Това е било и прѣдложението на докладчика отъ страна на комисията. Министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, който е присѣствувалъ въ засѣданieto, е казалъ: понеже министерството на финанситѣ е съгласно да се продаде тази мера и понеже то е оцѣнило и намѣрило, че може да се продаде по 7 л. декарътъ...

М. Златановъ: Кой е оцѣнилъ.

Д. Мишевъ: Министерството на финанситѣ е оцѣнило и намѣрило, че може да се продаде по 7 л. декарътъ. Г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, който тогава бѣше тукъ — г. министърътъ на финанситѣ отсъствуваше — казва: щомъ Министерството на финанситѣ е съгласно да се продаде, нека се продаде, но трѣбва да се уговори, че земята се продава не на наследницитѣ, а на жителитѣ на селото, защото, казва, може да има и прѣселенци въ селото, та да могатъ и тѣ да се ползуватъ отъ тази земя. Народниятъ прѣдставителъ г. Кръстю Мирски настоя да се каже: да се продаде земята не на жителитѣ на селото, защото може да се разбере на отдѣлни лица, а „на селото“. Азъ съмъ разбиралъ, че земята ще се даде на жителитѣ на селото, но едно нѣщо искахъ да питамъ г. докладчика и го попитахъ: „Кой финансовъ министъръ се е съгласилъ?“ И слѣдъ отговора, че днешниятъ финансовъ министъръ се е съгласилъ, слѣдъ като е билъ изучилъ въпроса, казахъ: „Добръ, да се продаде“. Разбиралъ съмъ, че земята трѣбва да се продаде на жителитѣ на селото, но не съмъ разбиралъ, че това село се състои само отъ едно сѣмейство. Така бѣ уговорено прѣдложението на комисията. Така ограничено то, трѣбваше тѣй и да се вотира, но въ народното събрание е прѣдложено слѣдното...

М. Златановъ: Кой го е прѣдложилъ?

Д. Мишевъ: Разбира се, прѣдседателството. Който е прѣдседателствувалъ, прѣдлага на вотиране прѣдложението, което е буквално прѣдложението на комисията: (Чете) „Да се продаде безъ търгъ на жителитѣ на с. Порязъ, наследници на покойния Никола х. Костовъ, държавната земя, находяща се въ това село, съставляюща мера на бившето с. Порязъ, отъ около 651 хектара, по 7 л. декарътъ, платими въ 5 срока, по $\frac{1}{5}$ годишно, начиная отъ деня на прѣдаването на земята“, и Събранието го е приело. Но, както виждате, отъ една страна има прѣдложение на комисията, отъ друга страна, туй прѣдложение се ограничава, прави се всичко да се избѣгне възможна грѣшка, та да не се хвърли нѣкаква сѣнка върху работата, която се изнася прѣдъ Народното събрание. При всички тия мѣрки, приема се прѣдложението на комисията.

Сега, на интерпелацията. Тя се състои въ това: Изпълнено ли е това рѣшение? Ако е изпълнено, азъ намирамъ, че то не е съгласно съ мислитѣ, които сж размѣнени въ Народното събрание. Може би, Народното събрание е право, защото неговото

решение е съгласно съ предложението, което му е формулирано. Ние се намираме сега предъ факта, който очертахъ. Азъ искамъ да чуя отъ г. министра на финансите, какъ стои сега въпросътъ съ мерата: продадена ли е тази мера и, ако е продадена, на наследниците на Никола х. Костовъ ли е продадена, и, ако е продадена, защо и какъ, и да-ли има истина въ това, че земята е била оцѣнена долно. Казва се, мѣлви се даже тукъ, въ Народното събрание, и въ печата се изнесе, че тя е струвала 16 и повече лева, а е била оцѣнена по 7 л. Разбира се, всичкитѣ тѣи цѣни сж неприятни и азъ, като абстрахирамъ работата отъ всѣкакви лица, искамъ да излѣзе наявѣ самата истина. И това го искамъ за достолѣпното на Събранието и въ интереса на хазната.

Е. Начевъ: Хаджи Костови на единъ пътъ сж внесли паритѣ, не сж чакали 5-годишния срокъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финансите.

Министъръ И. Саллабашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Мене ми се чини, че г. Мишевъ е свършено правъ въ думитѣ си, но правъ, тѣй да се каже, субективно, ако мога да кажа. Какъ той го разбиралъ миналата година и азъ вѣрвамъ, че той го е разбиралъ тѣй, и катъ е гласувалъ, гласувалъ въ такъвъ смисълъ, въ какъвто го казва; но да-ли всичкитѣ г. г. народни прѣдставители сж го разбрали тѣй, не зная. Казва, че докладчикътъ г. Арабаджиевъ не билъ обяснилъ работата.

Д. Мишевъ: Не, азъ не казвамъ това.

Министъръ И. Саллабашевъ: Азъ виждамъ нѣкоя нѣща, отъ които се вижда, че той е обяснилъ работата свършено добръ. Г. Стамболийски направилъ едно запитване: кои сж купувачитѣ?

А. Стамболийски: Кои сж наследниците.

Министъръ И. Саллабашевъ: Той е казалъ, че сж наследниците на единъ-кого си.

Д. Драгиевъ: Затъ, всичкитѣ жители на селото сж наследници.

Министъръ И. Саллабашевъ: Подирѣ и книгата по дѣлото доста обезпечаватъ работата. Финансовото министерство е изучавало работата нѣколко пѣти и когато е предложило на Събранието, то е мислило, че прави една необходима работа. Ето какъ е дошгорѣ въпросътъ. С. Порязъ е било населено отъ арапи; тѣ се изселили и този Никола х. Костовъ е купилъ всичкитѣ имъ имоти и е взелъ селото. Но слѣдъ това правителството повдига въпросъ че всичкитѣ тѣзи имоти сж махлюлъ и повдига тогава оный процесъ и заграбва не само мерата, но нивитѣ и всичко. Тѣ повдигатъ въпросъ прѣдъ сѣдницето; по вмѣсто да повдигнатъ прѣдъ сѣдницето въпросъ за мерата, повдигатъ само за нивитѣ. Сѣдътъ имъ дава право, и съ рѣшение тѣ отнематъ отъ държавата нивитѣ. Но понеже въ рѣшението не се казва за мерата нищо, тя остава въ рѣцѣтъ на Никола х. Костовъ. Слѣдъ нѣколко врѣме сѣща се държавата, че за мѣрата нѣма нищо казано въ рѣшението и повдига въпросъ, за да вземе мерата. Излага я единъ пътъ на търгъ да я продаде, два пѣти, три пѣти, никой не се явява. Въ туй врѣме патовари се финансовиятъ началникъ въ Варна да изучи въпроса и да си даде заключението, именно, да каже трѣбва ли да се продава тази мера на Никола х. Костовъ, който е подалъ заявление въ Финансовото

министерство, и по каква цѣна. Финансовиятъ началникъ изучава на самото мѣсто работата, даже снима една снимка, отъ която се вижда, че с. Порязъ има къщи, които сж въ срѣдата; около къщитѣ има единъ поясъ отъ мера, пасбице и около пасбицето единъ по-голѣмъ поясъ отъ ниви; тѣзи ниви опасватъ $\frac{3}{4}$ отъ мерата околорѣстъ, четвъртата страна се загражда отъ ромжиската граница.

С. Савовъ: Г. министре! 3.000 декари е работната земя, а 6500 декари е мерата. Така щото криво сте уведомени Вие отъ Валнитѣ чиновници, ако казватъ, че работната земя е повече отъ това.

Министъръ И. Саллабашевъ: Моля, може да бжде тѣй и пакъ да бжде всичко вѣрно, защото той поясъ отъ ниви може да бжде по-тѣсонъ и да загражда всичко, а вѣтрѣ да бжде по-голѣмо количество декари. Сега, не споря за това, г. Савовъ — може да бжде вѣрно или повѣрно — но самото това възражение може да се вземе като че опровергава другото. Репортътъ казва тѣй, че всичкитѣ тѣзи мери се заграждатъ отъ тритѣ страни съ нивитѣ на Никола х. Костовъ и отъ една страна съ ромжиската граница и че другъ не може да ги купи, освѣнъ Никола х. Костовъ. За цѣната на работната земя казва, че отъ свѣдѣнията, които е събралъ отъ селянитѣ наоколо, тамъ е около 6, 7, 8 л.; тази земя понеже не е работна, понеже трѣбва да се правятъ разноси, за да може да се обрне отъ мера на работна, би трѣбвало да се даде по-евтино. Но министерството казва: ако даде поне толкова, колкото се продава работната земя, то може да дѣйствува прѣдъ Народното Събрание да се продаде, като има прѣдъ видъ това, че тази мера не може да я купи другъ, освѣнъ тѣзи, които обгръщатъ околорѣстъ мерата и то на цѣна, на какъвто се продаватъ околнитѣ земи, и въ такъвъ смисълъ министерството внесе предложението въ Народното събрание. Въ туй врѣме, или малко по-послѣ, повдигна се въпросъ, почна да се говори, че тази земя се продава твърдѣ евтино, затова азъ правя една резолюция, която ще ви прочета: (Чете) „Да се събератъ още веднажъ свѣдѣния за пазарната цѣна на имота“, и на основание на тази резолюция пращамъ единъ инспекторъ, Матѣевъ, който да отиде да провѣри още веднажъ свѣдѣнията, дадени отъ финансовия началникъ.

С. Бабаджановъ: И то слѣдъ рѣшението на Събранието г. Саллабашевъ.

Ц. Мисловъ: Слѣдъ указа даже.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, господа.

Министъръ И. Саллабашевъ: По-рано или, може би, подирѣ това, не зная, по на 29 октомврий правя това разпореждане за ново разлѣждане на работата и Матѣевъ отива тамъ и потвърждава почти точка по точка свѣдѣнията, които даде финансовиятъ началникъ. Работата мина, мина се и дълго врѣме. Трѣбваше да се измѣри мерата, за да може по долюми да се вземе стойността отъ Никола х. Костовъ. Въ туй врѣме, обаче, прѣди да бѣше рѣшенъ въпросътъ отъ Събранието, Никола х. Костовъ умрѣ; останаха наследниците му, 7 души, които образуваха, така да се каже, селото: Нѣколко приатели, ми се чини, г. Мирски, г. Мишевъ и др., казаха ми: „Ние какво сме направили? Тукъ има една голѣма грѣшка: ние сме измамени!“

Д. Мишевъ: Азъ не съмъ казвалъ това.

Министъръ И. Саллабашевъ: Може да не сте казвали, г. Мишевъ, Вие, но г. Мирски бѣше първиятъ, който дойде въ министерството и каза: „Аманъ, тукъ е лоша работата; тукъ може да има малко увѣщание“. Казахъ: Доколкуто азъ знамъ, при довѣрнето ми въ лицата, които сж изучили тази работа, напр., Кърджиевъ, не мога да допусна, че тукъ има подобна работа: Кърджиевъ е единъ просвѣтенъ, честенъ човѣкъ — познавате го всички; да отиде той да помага на нѣкакви сдѣлки, това не мога да допусна и толкова повече, както казахъ, че работата се провѣри отъ финансовия началникъ въ Варна и отъ особенъ единъ инспекторъ. Но, на всѣки начинъ понеже се повдигна много гюрюлтня и каза се, кой знае какви работи ще бѣдатъ открити, азъ направихъ друга една резолюция, съ която, може би, направихъ единъ грѣхъ, като спрѣхъ изпълнението на рѣшението на Народното събрание. Тази, именно, втора резолюция ще ви кажа горѣ-долу въ каквъ смисълъ бѣше. Казвамъ: (Чете) „Понеже този въпросъ е повдигналъ голѣма буря отъ негодуване между членоветъ на народното прѣдставителство, които казватъ, че тѣ гласували миналата година, безъ знание сжщността на работата, че, вмѣсто да се означаи пространството на земята, че е 6,510 декара, казано било 651 хектари, отъ което тѣ били заблудени и мислѣли, че се касае въпросътъ за 651 декара, понеже въ България пространствата на земитѣ Събранието означава обикновено съ декари, а не съ хектари, че въ Събранието не било разяснено, че продажбата става само на нѣколко лица отъ едно сѣмейство, та народнитѣ прѣдставители разбрали, че земята се продава на селяни — прѣдвидъ на горѣизложеното, да се спрѣ изпълнение рѣшението на Народното събрание; прѣдметната земя да не се прѣдава на купувачитѣ (на наследницитѣ на Хаджи Костова), докато не се разясни окончателно този въпросъ. Засега да се побърза да се извърши слѣдущето: първо, да се вземе мнѣнието на околнитѣ тамъ села да-ли желаятъ — защото, г. г. народни прѣдставители, и досега още никое село не е изказало подобно желание; азъ поне не зная подобно нѣщо — да-ли желаятъ да купятъ прѣдметната земя и на каква цѣна; второ, да се узнае могатъ ли околнитѣ села да отиватъ безпрѣпятствено въ прѣдметната земя, ако я купятъ и, трето, да се опрѣдѣли коя частъ отъ земята на кое село би трѣбвало да се продаде и по каква цѣна“. Г. г. народни прѣдставители! Азъ направихъ това, защото чухъ, че ще ми се направи запитване, за да мога да ви отговоря точно, но съжалявамъ, че отговоръ, именно, на тази си заповѣдъ още не съмъ получилъ, или, по-добрѣ да кажа, свѣдѣнията, които съмъ искалъ, още не сж дадени. Вижда се, че селата не желаятъ да купятъ тая земя, защото, ако биха желали и ако виждаха килипиръ въ това, че е много евтино дадена по 7 л., сигурно нѣмаше да пращамъ тамъ хора да ги питатъ, да събиратъ свѣдѣния, ами тѣ цѣха да главоболятъ всички г. г. народни прѣдставители и цѣха да викатъ до небесата, че е станала неправда тукъ, че можеха да взематъ тая земя по двойна и тройна цѣна.

Г. Мишевъ каза, че цѣната била по 14 л. ...

Д. Мишевъ: Тѣй казватъ тѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ. Отъ дѣ взема тѣзи свѣдѣния, не зная; такова нѣщо до мои свѣдѣния не е дошло. Азъ мисля, че е добрѣ, г. г. народни прѣдставители, да почакаме, докато стане разслѣдането. Азъ съмъ убѣденъ, че това разслѣждане ще покаже, че никакви нечисти работи нѣма тукъ и тогава ще дамъ пълненъ ходъ на вашето рѣшение и ще го изпълня. Ако вие виждате, че дѣйствиелно има нѣкакви тъмни работи, азъ ще ви сезирамъ още

единъ пѣтъ съ въпроса, по азъ съмъ увѣренъ, г. г. народни прѣдставители, че когато рѣшавате миналата година, вие сте изучили добрѣ въпроса и сте се убѣдили, че никкви тъмни работи нѣма. Самиятъ фактъ, че досега никой не е повдигналъ тоя въпросъ, никой не се е оплаквалъ отъ тамъ, е доказателство почти, че работата е свършено чиста.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мишевъ.

Д. Мишевъ: Г. г. народни прѣдставители! Изслушахъ съ най-голѣмо внимание отговора на г. министра на финанситѣ. Дълженъ съмъ да заявя, че, когато говорихъ по въпроса за мерата въ с. Порязъ и когато гласувахъ, азъ съмъ разбиралъ, че земята се дава на с. Порязъ; друго-яче азъ не съмъ мислилъ. Не съмъ само азъ, който съмъ мислилъ тѣй. Самъ г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, когато забѣлѣзвалъ...

Х. Дограмаджиевъ: Само за себе си говорете.

Д. Мишевъ: Да, азъ за себе си говоря, г. Дограмаджиевъ. И азъ ви моля, недѣйте ми че нотации.

Х. Дограмаджиевъ: Трѣбва, трѣбва, защото се отклонявате. Тогава трѣбва всички да станемъ свѣдѣтели.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Дограмаджиевъ, непрѣкъсвайте.

В. Георгиевъ: Г. Дограмаджиева нѣмаше тукъ.

Д. Мишевъ: Азъ ще напомня, че министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, г. Дограмаджиевъ, който стоеше тамъ (Сочи министерската маса) и който чу доклада на г. докладчика, каза: „Ние трѣбва да вземемъ рѣшение такова: земята ще се продаде не на наследницитѣ, но на селянитѣ на с. Порязъ, за да се избѣгне всѣкакво недоразумѣние и всѣко подозрѣние“. Моля ви се, вземете протокола на Народното събрание — той е стенографски протоколъ — прочетете го и ще видите, че това сж думи на г. министра на вътрѣшнитѣ работи. Тѣй щото, азъ говоря за едно тълкуване, което е давано отъ червената маса, и то е давано на г. г. народнитѣ прѣдставители, сжщо то се е отнасяло и до Васъ, г. Дограмаджиевъ.

Х. Дограмаджиевъ: Това не е тълкуване; това е негово мнѣние. Събранието рѣшава друго-яче. И Вие сте вдигнали рѣка...

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, моля, не прѣкъсвайте.

Д. Мишевъ: Да, да, г. Дограмаджиевъ. Дълженъ съмъ да забѣлѣжа, че, прѣди да вземе Народното събрание рѣшение, ние питахме докладчика: „Министерството съгласно ли е да се продаде тази земя?“ Намъ ни се отговори: „Да, министерството е изучило въпроса еди-какъ“. И министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, който прѣдставляваше министра на финанситѣ, дообяснява това и казва да се рѣши въпроса, че тукъ ще се даде земята не на наследницитѣ. Другъ е въпросътъ, че туй село се състои само отъ наследницитѣ — то е свършено другъ въпросъ. Азъ слушамъ, че въ Добруджа повечето села сж се състояли така, но то е свършено другъ въпросъ; то е едно обстоятелство, което ние не сме знаели. И, най-послѣ, Народното събрание е суверено и може да вземе рѣшение, каквото иска. Но

азъ бихъ помолилъ да не се взима рѣшение по този въпросъ дотогава, докогато, както г. министърътъ на финанситѣ ни заяви, се добиятъ нѣкои допълнителни свѣдѣния за продажбата на земята. Той заяви, че прави опитъ да стане една продажба — додѣто стане това, да остане въпросътъ висящъ. Азъ моля за туй въ интереса на самата работа.

Е. Начевъ: Вие доволени ли сте отъ отговора на г. министра? Направете си прѣдложенията.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Златановъ.

М. Златановъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Нѣма да говоря за нечисти работи — тамъ се спомена една такава дума — и никой таква нечисти работи неподозира. Но трѣбва да признаемъ, че тия нѣща у насъ ставатъ по единъ пътъ по традиция, по канцеларщина и водятъ къмъ погрѣшки.

Когато Министерството на финанситѣ се сезира съ подобенъ въпросъ — веднага като да има нѣкакви разпоредби, че който пожелае да купи, трѣбва непременно да купи — не може ли да се разслѣдва въпросътъ: тази земя толкова пространна, това село само отъ наслѣдници, толкова малочислено, да ли не е могло да потърпи да не купува; да ли държавата не е могла да подържи туй мѣсто, ами така спѣшно да мине тоя въпросъ; да ли нѣма дѣйствиелно хора, които постоянно безпокоятъ властѣта, да ги прѣсели тамъ, дѣто могатъ да намѣрятъ прѣхраната си? Но у насъ, тѣй върви отъ години — не само сега, но и отъ по-напрѣдъ? Прошението трѣбва да се резолира отъ министра, отъ началника, отъ подначалника, и да видите какви картини ставатъ, когато взематъ да провѣрватъ. Ставатъ, защото до денъ днешенъ насъ никой не ни е сезиралъ да се уреди този въпросъ: надъ какво заповѣдва Министерството на финанситѣ, надъ какво заповѣдва Министерството на търговията. Сега въ послѣдно врѣме, въ Варна сѣднѣтъ сѣ били зрители на слѣдующата картина. Разпореджания отъ Дирекцията на горитѣ, отъ лѣсничея до държавния адвокатъ, разпореджанията отъ Министерството на финанситѣ до държавния адвокатъ — става една суматоха. Всички поддържатъ, че казната ще изгуби, ако трѣгнемъ по тоя пътъ, ако се не взематъ подъ внимание онии свѣдѣния, дадени отъ едно вѣдомство. Държавниятъ адвокатъ надвива; прави си отводъ: „Азъ нѣмамъ разпореджанието, щото Министерството на търговията и земледѣлното да ми дава свѣдѣния и опжтвания; азъ признавамъ само юристъ-консулта“. Такива картини ги има, такива спорове постоянно се продължаватъ. И лани висшитѣ чиновници въ министерството едни други осаждаха съ комисии: „еди-кое разпореджанието на Министерството на търговията и земледѣлното закононо ли е?“ „Не е закононо“. Рѣшаватъ го по висшегласие. А другитѣ рѣшаватъ пъкъ, че е закононо. Да имате работа по имоти и да видите въ каквъ лабиринтъ попадате: не знаете откъдѣ да трѣгнете, кждѣ да вървите и кой ще ви свърши въпроса окончателно. Врѣме е, да се уреди и този въпросъ. Ами че тукъ, г. г. прѣдставители, питаме се: кой е погрѣшилъ? Всички. Отъ чиновницитѣ въ Министерството на финанситѣ има надписъ. Какъвъ е тоя надписъ? Кой е прѣдложилъ тази редакция, която сме гласували? Нѣма въ дневницитѣ прѣдложение. Има споръ отъ докладчика, който е изтъквалъ и който е защищавалъ. „Ето, каи, Министерството на финанситѣ какво казва: — Какъ, може ли да се отгѣни то? — „да се продаде безъ търгъ на жителитѣ на с. Порязъ, наслѣдници на покойния Никола х. Костовъ“. Жители, жители! Г. Мирски го поправа, като рекълъ само „селото“; другъ го поправилъ, като рекълъ: „Да се каже само „жителитѣ“. Министерскиятъ надписъ е да се обясни: „жителитѣ,

ама наслѣдници на Никола х. Костовъ“. Докладчикътъ на комисията никждѣ не е формулиралъ прѣдложение, освѣтъ, когато е изчелъ най-напрѣдъ, казва: „Ама слушайте бе! По-малко приказвайте. Отъ Кюстендилъ въ Добричъ минавамъ, г. Хаджигевъ. Доволни ли сте?“ Формулировка на прѣдложението да се гласува слѣдъ бѣлѣжката на г. министъръ Такена, който самъ не е чулъ, какво е гласувано, нѣма. Прѣдседателътъ не е повторилъ никаквъ текстъ на прѣдложение, а казва: „Който приема прѣдложението на комисията“. Прѣдложението, ама какво? Нѣма казано. Надписъ, който е оспорванъ, поправка, която е дебатирана отъ три страни и която не е приета и се е изкубунала отъ текста. Отъ тамъ поправка, отъ тамъ поправка, а отъ тукъ гласуване топтанѣ....

Е. Начевъ: Болшинствата гласуватъ.

М. Златановъ: ... „Моля, ония г. г. народни прѣдставители, които сѣ съгласни съ прѣдложението на пропетарната комисия“ — азъ го невиджамъ, министерътъ прави поправка. ...

С. Бабаджановъ: Въ началото прочете, да-ли нѣма прѣдложение на пропетарната комисия. Когато разпраща това докладчикътъ, той казва какво иска пропетарната комисия. Може ли така да се говори?

М. Златановъ: Моля, азъ не говоря отъ прѣсти, а говоря отъ дневницитѣ.

С. Бабаджановъ: Прочетете го отначалото тогава.

М. Златановъ: Добрѣ. (Чете) „Слѣдва по редъ прошението отъ жителитѣ на с. Порязъ, Добричка околия“. Иванъ Хаджигевъ не е пропусналъ да каже едно остроумие и казва: „По-високо. Кое село?“ Г-нъ докладчикътъ казва: „Азъ отивамъ отъ Кюстендилъ въ Добричъ, и нѣма никаквъ докладъ, никакво изложение. Комисията сама се е намирала подъ авторитета на министерския надписъ; министерскиятъ надписъ се е намиралъ подъ авторитета на опѣзи, които сѣ проучвали въпроса, и всичко върви наоборотно, канцеларски, бюрократически. Ето какъ се излагаме, когато на тѣзи работи не се обръща внимание, когато и ние тукъ, Събранието, не разберемъ, че пропетарната комисия е комисия, която създава юриспруденцията, най-самостоятелната работа на камарата, и тамъ трѣбва много голѣмъ пробиръ на мѣстни, не толкова висшегласие, за да може да се работи, за да може 5-тъ хиляди прошениа да се разгледатъ най-сетнѣ.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Стамболийски.

А. Стамболийски: Г. г. народни прѣдставители! Става ясно за всички, че ние сме подведени, че ние сме били заблудени, когато сме гласували туй прѣдложение на комисията. Знаете какъ докладва нацията почтенъ докладчикъ г. Арабаджиевъ — полскичка, низко и не сме го дочули даже какво докладва и азъ виждамъ сега въ дневницитѣ, какъ съмъ го прѣкъсналъ и питалъ: „Какви сѣ тия наслѣдници?“ За село се говори тукъ, за община се говори, пъкъ и наслѣдници вмѣкватъ, и питамъ: какви сѣ тия наслѣдници? А то било село отъ двама души, и безъ да ни се обясни това, безъ да ни се дадатъ обяснения, казва ни се, че селото било голѣмо, декаритѣ сѣ прѣвърщатъ на хектари и ставатъ 600, а ние смѣтаме, че сѣ 600 декара.

С. Бабаджановъ: Питано е: хектари ли сѣ или декари? Какъ така приказвате!

Ц. Мисловъ: Ама кои „нищо“? Ако ти не си слушалъ, толкова по-злѣ за тебе. Ние сме слушали.

А. Стамболийски: Почтени г. г. другари! И азъ не подозирахъ досега, не подозирамъ и сега даже, че има заинтересовани лица въ тази афера — ще я нарека — но когато вие се шпервирате, давате ми основание да мисля съвсѣмъ лонни работи; недѣйствително се шпервира, за да ви не подозирамъ. Г. Арабаджиевъ дава нѣкакви обяснения, но знаете какъ ги дава: полекичка, низко, не може да се дочува. Говорилъ е и г. министърътъ на вътрѣшните работи и казва: „На жителитѣ да се даде“. Г. Мишевъ и той казва: „На жителитѣ да се даде“. Г. Мирски — „на селянитѣ“. И ние виждаме 600 декара мера ще се дадатъ тамъ, и трѣбва да се дадатъ, щомъ е заградена съ чужди имоти. Гласува се туй предложение и се приема. Измамани смо, заблудени сме. Асѣмъ и да е било правилно, не трѣбва да се позволи на двама души, съставляващи едно село, да притежаватъ и мера отъ 6.000 декара, когато притежаватъ 3.000 декара имоти. Нека г-да, вземемъ примѣръ отъ Турция, но прѣди да кажа това, нека поправимъ нашата грѣшка сега и да вземемъ актъ отъ нея, да се прѣдпазимъ отъ други грѣшки. Още миналата година нѣкои наши другари отъ тази страна прѣдлагаха, когато комисията ще има да внася свои рѣшения тукъ, прѣдварително да ги обявява на народнитѣ прѣдставители, като списъкътъ на тѣзи рѣшения се залѣпи...

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Това сега е уредено съ правилника, г. Стамболийски.

А. Стамболийски: Моля. — Всѣки народенъ прѣдставитель ще може тогава да се интересова да види какво ще се прѣдложи и да се изучи въпроса.

Това трѣбва да ни покаже или да ни насочи и на друго едно нѣщо. Азъ бихъ желалъ, казвамъ, да вземемъ примѣръ отъ Турция. Сега тамъ сѣмъ отчуждени сума имоти на разни бейове; има изселници, имоти оставени отъ села, отъ бейове, отъ чокони. Държавата, правителството, Финансовото министерство е взело тия имоти и тѣ не се разпродаватъ така, както у насъ топтаджийски се разпродаватъ: на който има нужда и който нѣма нужда; не ги даватъ на единъ човѣкъ по 3.000 или 10.000 декара, ами ги даватъ на дружества, които образуватъ специални за тая цѣль, като съ това се създаватъ дребни собственици, а не чокони, противъ които единъ день демократическата държава, каквато може да стане Турция за въ бѣдѣ, ще трѣбва да се бори, както и ние единъ день трѣбва да се боримъ противъ това чоконство у насъ. Та, казвамъ, нека Министерството на финансите и въ България образува отдѣлно бюро, което да води смѣтка за тѣзи имоти и, въобщо, чрѣзъ него да нагодява, да направлява своята колонизаторска политика, така да се каже: тамъ, дѣто има нужда, дѣто има таква общински мери незаети и нѣма кой да ги купи — има балкански села, дѣто хората мратъ отъ гладъ; въ Босилеградско ни казаха, че хората яли корени на извѣстни растения — нека тѣзи хора се прѣселятъ тамъ, нека имъ се дадатъ по нѣколко декара отъ тази земя безплатно на първо врѣме и полска-лска да я изплащатъ. После, когато турски села се изселятъ, за въ бѣдаче да не се позволява на отдѣлни частни лица да отиватъ да купуватъ цѣли села и да правятъ търговия съ тѣзи имоти, ами правителството да вземе грижата да разпродава този имотъ на нуждающитѣ се. Въобщо, търговията, която се извършва съ тѣзи имоти, нека я върши за въ бѣдаче държавата, и да върши съ това една истинска социална политика.

Какво трѣбва да направимъ съ онази грѣшка, която е направило Народното събрание? Азъ съмъ

па мнѣние да се спре тази продажба. Повдига се въпросъ: има ли право, прѣди всичко, държавата да продава селска мера, една общинска мера, която е била на селото, макаръ и отъ двама души? Г. министъръ-прѣдседателятъ ни обѣща, че този въпросъ ще се подложи на разглеждане чрѣзъ единъ законопроектъ, съ който да се установи: докѣдъ се простиратъ правата на държавата върху собствеността на селскитѣ мери, и докѣдъ пъкъ се простиратъ тия права на селото. Въ всѣки случай, азъ дохождамъ до убѣждение, че държавата тукъ, въ тоя случай, има право да продаде тая мера. Защо? Защото цѣлото село е иззелено, изселено се е. Кой ще вземе тѣзи имоти? Държавата трѣбваше не само да вземе да продаде мерата, ами трѣбваше да завземе и имотитѣ, да не позволява на тѣзи трима братя да закупуватъ всичкитѣ имоти на разселеното село. Та казвамъ, сега въ този случай, да спремъ продажбата; Министерството на финансите нека я спре. Не е вѣрно, че нѣма да се намѣрятъ околнѣ села, които да купятъ тоя имотъ. Ако не се намѣрятъ пъкъ, нека остане държавенъ имотъ, и слѣдъ нѣколко години ще се появятъ хора, които да желаятъ да се прѣселятъ тамъ, и на тѣхъ ще продадемъ мерата. Какъ да сторимъ това? Азъ мисля, че запитвачътъ г. Мишевъ е направилъ вече своето предложение да се спре продажбата и да се унищожи нашето първо рѣшение. Нека по-скоро потѣпчемъ това, което ние сме рѣшили, отколкото да създаваме основание на хората да мислятъ, че и тука има Юрданъ Йоновци. Това е една грѣшка. Може всѣки да грѣши. Както каза г. Златановъ, подвели сѣ чиновницитѣ, Министерството на финансите — комисията, а комисията насъ подведла, и е станала тази грѣшка. Не е прѣстѣпление, ако ние се помѣчимъ да я поправимъ.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Козаревъ.

Н. Козаревъ: Г. г. народни прѣдставители! По въпросното заявление на несществуващитѣ жители отъ това село, Финансовото министерство, споредъ доклада на г. докладчика Арабаджиевъ, е дало мнѣние да се продаде мерата по 7 л. на жителитѣ. Обаче вижда се — сега се открива работата за всички ни — че жители, собствено въ това село нѣма, и тукъ, въ дадениятъ случай, упрекътъ би трѣбвало да падне върху Финансовото министерство, защото предложението трѣбваше да се направи по-ясно за прѣдставителството: да се продаде мерата на еди-кой си, на несществуващото село. Прѣдставителътъ на Финансовото министерство, почтенниятъ министъръ на вътрѣшните работи г. Такевъ, е направилъ — вѣрно е твърдението на г. Мишева — една заблѣжка, но при вотирането той, като прѣдставитель на правителството, не е настоялъ на своето предложение. Отъ това слѣдва, че народното прѣдставителство е възприело предложението на г. Арабаджиева, а отъ друга страна, втората грѣшка е на прѣдседателството, че г. прѣдседателятъ не е сформиралъ предложението, което да гласува прѣдставителството. Така щото, цѣлата работа се състои въ това. Безспорно, правъ е печатътъ въ дадениятъ случай, като хвърля единъ упрѣкъ на прѣдставителството, че това е една йоновщина. Остава прѣдставителството да си поправи грѣшката.

Д. Мишевъ: Печатътъ не е правъ въ случай.

Н. Козаревъ: Г. Мишевъ! Ако искате събранието да спре тази продажба, все таки пакъ трѣбва да направите едно писмено предложение, защото, ако е устно, нѣма какво да вотираме. Трѣбваше предложението за да спремъ изпълнението на това рѣшение да бѣде писмено: само така може да се поправи грѣшката.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министър-прѣдседателъ.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ се запознахъ тая минута съ въпроса, който разискваме, и се запознахъ, мисля, основателно, защото моето знание на въпроса е съградено върху дневниците на Народното събрание. Ще ми позволите да направя и азъ нѣкои извадки отъ тѣзи дневници, които могатъ да осветлятъ въпроса. Докладчикътъ г. Арабаджиевъ докладва въпроса за продажбата на това мѣсто на с. Порязъ и ето какво говори: (Чете) „Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: „Ама слушайте, бе! По-малко приказвайте. Отъ Кюстендилъ въ Добричъ минавамъ, г. Хаджиевъ. Доволни ли сте?“ — Но тукъ не свършва г. Арабаджиевъ; той продължава, г. Златановъ. Ето му докладва. До тукъ е закачка, до тукъ е нищо. Виждате отъ дневниците, че г. Хаджиевъ го е апострофиралъ и той му е отговорилъ. Докладъ не е правилъ до тукъ г. Арабаджиевъ, а докладътъ започва отъ тукъ. (Чете) „Наслѣдниците на Никола х. Костовъ подали прошение до Народното събрание, съ което искатъ да имъ се продаде мерата, която се намира въ землището на тѣхното село“. — Г. Арабаджиевъ е докладвалъ прочее на народното прѣдставителство, че наслѣдниците на Никола х. Костовъ искатъ да имъ се продаде мерата — и продължава същиятъ г. Арабаджиевъ: (Чете) „Въпросътъ е слѣдниятъ: тѣ сѣ изкупили — самото село — всички ниви, и по закона за чифликитѣ земи тази мера на тѣхъ се пада, обаче на врѣмето закѣснѣли, не сѣ заявили своитѣ искания, водили сѣ процесъ, но го изгубили; при туй положение, въ което се намира сега процесътъ, заявяватъ на държавата: „Продайте ни го, сега искаме да го купимъ“. — Прочее г. Арабаджиевъ е доложилъ на народното прѣдставителство, че наслѣдниците на Никола х. Костовъ искатъ да купятъ тая мера. Той е доложилъ заявлението на наслѣдниците на Никола х. Костовъ. (Чете) „Отъ земледѣлската група: Колко декара е?“ — внимава се, както виждате, Събранието не е спало; то е слушало доклада, и всѣки е задавалъ въпроси на г. Арабаджиева, такива, каквито сѣ го интересували. Отъ земледѣлската група се е попитало „Колко декара е?“ (Чете) „Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: 600 хектара. — И. Хаджиевъ: тѣй, хектари!“ Г. Хаджиевъ потвърждава, че това е тѣй.

Е. Начевъ: Но сега не ще да говори.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: (Чете) „Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: Да...“ Както виждате, говори се, разисква се. — „Да, защото селото е голѣмо...“

А. Стамболийски: Ха, значи, за село се говорило.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: ...и тая мера е около селото и нивитѣ на селянитѣ отсѣждѣ я опасватъ. Никой външенъ човѣкъ не може да отиде да се ползува отъ мерата. Финансовото министерство три нѣти я е излагало на търгъ, но никой не се е явявалъ. Вънъ отъ туй, има изкопани кладенци отъ самитѣ жители на селото и напразно е да отиде нѣкой да вземе подъ наемъ тази мера, защото нѣма да го допуснатъ да се ползува отъ тѣхъ. Финансовото министерство отговаря: „Да се продаде безъ търгъ на жителитѣ на с. Порязъ, наслѣдници на покойния Никола х. Костовъ“...

В. Георгиевъ: Туй заблуждава.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: „Да се продаде безъ търгъ на жителитѣ на с. Порязъ...“ — Кон жители? Наслѣдниците на покойния Никола

х. Костовъ. (Чете) „...държавната земя, находяща се въ това село, съставляюща мера на бившето с. Порязъ, отъ около 651 хектара, по 7 л. декарътъ, платими въ 5 срока, по 1/5 годишно, починая отъ дена на прѣдаването на земята“ — докладъ доста обстоенъ — „И. Хаджиевъ: На отидѣли ли личности, или на цѣлото село да се продаде?“ — интересували се депутатитѣ, както виждате, отъ венчко. „Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: На цѣлото село“.

Д. Драгиевъ: Тѣй.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Забѣлжете, г. Драгиевъ: „Да се продаде безъ търгъ на жителитѣ на с. Порязъ, наслѣдници на покойния Никола х. Костовъ. Азъ се чудя, кои сѣ тѣзи жители, кои сѣ тѣзи наслѣдници, но ще видите по-нататѣтъ, че и тѣзи въпроси се били задавани и разисквани. Та да се говори тукъ за подмамени и измамени не е добръ, не е добръ една прошекарна комсия да се обвинява, че е измамилъ Народното събрание.

Х. Дограмаджиевъ: Двама души има подмамени: г. Миневъ и г. Стамболийски.

Д. Мишевъ: Г. Дограмаджиевъ, Вие не разбирате какво говорите. Вие говорите за даскалски работи.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Моля г-да пазете тишина.

С. Бабаджановъ: Г. Дограмаджиевъ, имайте малко търпѣние.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. Дограмаджиевъ, моля имайте добрината да слушате. Азъ продължавамъ да чета. (Чете) „Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: На цѣлото село. — А. Стамболийски: Какви сѣ тия наслѣдници?“ — прѣдставителитѣ биятъ за „селото“, и „наслѣдниците“ — „Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: Всичкитѣ жители на селото сѣ наслѣдници на този Никола х. Костовъ, и тѣй върви отъ прѣди години, защото това село е било арабско, той го е купилъ, заселилъ се е и сега така върви: на името на наслѣдниците на Никола х. Костовъ. — Г. Конринаровъ: По колко лева? — Всѣки прѣдставителъ задава въпроси, които го интересуватъ и, споредъ мене, рѣдко прошение е било тѣй внимателно разисквано. (Чете) „Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: По 7 л. декарътъ, казва Финансовото министерство. Слушайте! — Г. Конринаровъ: Трѣбва да го кажешъ. — Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: Ама почакай малко. Пропетарната комсия разгледа това прошение и намѣри за добръ да го удовлетвори“, а прошемето, както видѣхме е на наслѣдниците на Никола х. Костовъ. (Чете) „И. Хаджиевъ: Йоновщина нѣма ли да бѣде? — Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи. — Министъръ М. Такевъ:“ — и той разправя това, което него интересува — „Г. г. прѣдставители! Азъ ви моля, щомъ като Финансовото министерство се е съгласило да имъ го продаде, продайте имъ го, по тамъ да се каже така: Разрѣшава се да се продаде на жителитѣ на село еди-кое си, мерата по 7 л. декарътъ. Да не се говори за наслѣдници...“ — защото, както виждате, всичкото врѣме се говори за наслѣдници, и министърътъ обръща вниманието на прѣдставителитѣ: Недѣлите говори за наслѣдници, лошо е това, ще стане недоразумѣние, казва министърътъ. Той обръща вниманието на прѣдставителитѣ да не се говори за наслѣдници. (Чете) „...защото може да има тамъ прѣселиници, които да не сѣ наслѣдници. За да не се повтарятъ едноврѣмешнитѣ истории тукъ, въ камарата да се каже: На жителитѣ на еди-кое си село се продава по 7 л. декарътъ отъ

мерата, останала отъ един-кога си" — казалъ министърътъ на вътрешнитѣ работи, свършило се, записано се въ протоколитѣ, но рѣшение не се е взело. (Чете) „Прѣседателътъ: Има думата г. Мирски“. — Продължаватъ се, както виждате, разискванията, дебатитѣ не сѫ свършили съ обясненията на г. министра на вътрешнитѣ работи — „К. Мирски: Ако се каже на жителитѣ на селото“ — той пъкъ не е съгласенъ съ министра — „разбира се, че се отпуща на отдѣлни лица, а ние трѣбва да отпуснемъ това мѣсто на селото, на общината. — Министъръ М. Такевъ:“ — възражава на г. Мирски — „на жителитѣ на селото. — Прѣседателътъ: Има думата г. Мишевъ. — Д. Мишевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ разбирамъ, че земата ще се даде на жителитѣ на селото — той пъкъ, както виждате, е съгласенъ съ министра на вътрешнитѣ работи. „Но едно нѣщо искамъ да попитамъ: Кой финансовъ министъръ се е съгласилъ?“ — „Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: Съгласилъ е г. министъръ Салжабашевъ. — Д. Мишевъ: Добръ, съгласенъ съмъ“ щомъ е той. — (Смѣхъ).

Е. Начевъ: Ако бѣше Паяковъ, нѣмаше да бѣде съгласенъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Защо, чудно ли е? Това е въпросъ на довѣрие.

Министъръ-прѣседателъ А. Малиновъ: Ама всичкитѣ прошения тѣй сте гледали — (Чете) „Прѣседателътъ:“ — всѣки е запитвалъ за това, което го е интересувало, свършило се, никой не иска думата, приказвали сѫ се всички. Прѣседателътъ трѣбва да даде на гласуване . . .

М. Златановъ: Прѣлагатъ се измѣнения по реда на прѣдложенията, дѣто не трѣбва писмено предложение.

Х. Дограмаджиевъ: Прѣдложение нѣма, а има изказано мнѣние отъ народни прѣдставители.

Министъръ-прѣседателъ А. Малиновъ: Прѣдложения тѣй не се правятъ. Сега искаме да дадемъ този коментаръ, тогава не е правенъ. Прѣседателътъ, като е мълкнало народното прѣдставителство, казалъ е (Чете) „Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сѫ съгласни съ рѣшението на прошеарната комисија, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Приема се.“ Какво? Естествено — рѣшението на прошеарната комисија. Казвате, че го нѣма. Има го на стр. 2788 отъ дневницитѣ. Докладчикътъ г. Арабаджиевъ, като е оставилъ безъ внимание закачката на г. Копринарова, е казалъ: (Чете) „Ама почакай малко. Прошеарната комисија разгледа това предложение и намѣри за добръ да го удовлетвори, и Събранието вдига рѣка — удовлетворява прошенето. Прошението е въ дѣлото. Отъ съдържанието му всѣки ще види, какво е рѣшило Народното събрание.

Д-ръ Г. Налинковъ: Но за наследницитѣ?

Министъръ-прѣседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не цитирамъ свои съображения, азъ цитирамъ факти, които се намиратъ въ дневницитѣ, азъ цитирамъ съображенията на прѣдставителитѣ и тѣхното рѣшение. Сега вие искате на послѣдното да дадете такъвъ или другъ коментаръ; давайте му какъто щете, но истината е тази, и азъ дължа да я отбѣлжа, и мисля, че г. г. народнитѣ прѣдставители ще се съгласятъ съ мене въ едно: че народното прѣдставителство, всички въпроси, които рѣшава, рѣшава ги съзнателно, внимателно. Народното прѣдставителство, когато е рѣшило и той въпросъ, рѣшило го е съзнателно, затова има данни въ

самитѣ дневници. И азъ не бихъ желалъ народното прѣдставителство да вземе сега рѣшение въ такава смисълъ: когато се разглеждаше прошенето на наследницитѣ на Никола х. Костовъ, ние, народнитѣ прѣдставители, въ това заседание спяхме и сега се извнѣяваме.

Х. Дограмаджиевъ: Има двама души, които сиѣха.

А. Димитровъ: И ти си при тѣзи двама души.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моли, тишина.

Министъръ-прѣседателъ А. Малиновъ: Пардонъ, г. Дограмаджиевъ. Днесъ не е въпросътъ да се отхвърли рѣшението на Народното събрание. Слѣдователно, добро ли е това рѣшение или е лошо, съобразно ли е съ истината или не, това е единъ въпросъ, който може да бѣде прѣметъ на едно друго разискване, разискване по поводъ на едно отдѣлно направено възъ основа на правилника и по реда, прѣвиденъ въ него, прѣдложение. Законн отхвърляме, та това прѣдложение ли нѣма да отхвърлимъ — етига да има основание да го отхвърлимъ. Днесъ, е друго онова, което заемава народното прѣдставителство; то е слѣдното: интерпелацията на г. Мишева, къмъ г. министра на финанситѣ. Г. Мишевъ пита г. министра на финанситѣ: „Вие, г. министре, изпълните ли рѣшението на Народното събрание, или не?“ За да направи това питане г. Мишевъ на г. министра на финанситѣ, той се позовава на слѣднитѣ обстоятелства: че въ обществото, въ извѣстни сѣрди отъ народното прѣдставителство, въ единъ етоличенъ вѣстникъ се приказвали нѣща лоши, нѣща непохвални за рѣшението на народното прѣдставителство. Важно е да се види да ли тия слухове . . .

Д. Мишевъ: Тукъ, отъ трибуната, се говори ежцото нѣщо.

Министъръ-прѣседателъ А. Малиновъ: Важно е да се знае, да-ли тѣзи слухове, които циркулиратъ изъ кулуаритѣ на Събранието, между обществото, да-ли тѣ иматъ нѣкакво основание или нѣматъ. Азъ желая да бѣда освѣтленъ. По поводъ на тѣзи слухове, Вие, г. Мишевъ, запитвате г. министра: „Приведохте ли въ изпълнение това рѣшение за което толкова се говори?“ Г. министърътъ на финанситѣ можемо да дойде и да Ви каже: „Азъ го приведохъ въ изпълнение“, ако бѣше го привелъ, и всичко щѣше да се свърши; но за щастие или нещастие, г. министърътъ ни каза: „Не съмъ го привелъ въ изпълнение и азъ, като г. Мишева — понеже се приказва това друго, пето десето, — азъ, министъръ на финанситѣ, имамъ единъ грѣхъ не го приведохъ въ изпълнение. Голѣмъ грѣхъ има министърътъ, че не е привелъ въ изпълнение заповѣдта на народнитѣ прѣдставители, която сжитѣ прѣдставители порицаватъ днесъ.

Х. Дограмаджиевъ: И не е ималъ право.

Е. Начевъ: А трѣбва да го приведе въ изпълнение.

Министъръ-прѣседателъ А. Малиновъ: Виждате сега пъкъ друго. Г. министърътъ на финанситѣ, обаче, такъвъ же чувствителенъ къмъ ония обвинения, които отъ тукъ и отъ тамъ (Сочи лѣвицата) идатъ, както е чувствителенъ къмъ тѣхъ, г. Мишевъ, намѣрилъ е за нужно, да спре временно рѣшението на Народното събрание за да разбере да-ли въ основата на циркулирующитѣ изъ кулуаритѣ слухове има нѣщо основателно — и това е възможно, съгласете

се. Но пита се: кой повдига въпросъ за спирането изпълнението на това рѣшение. — В. „Камбана“. — Добръ, това е единъ общественъ органъ, но защо той не се повдига прѣко отъ заинтересованитѣ лица, отъ селенитѣ, за които може да прѣдставлява голѣмъ интересъ тая земя която се е продала отъ Народното събрание на х. Николовнитѣ наследници? Изъ между народното прѣдставителство и не знаи изъ кои още срѣди това, онова се шумяло, се казва. Да, но питамъ дѣ е оплакването на нѣкои народни прѣдставители, а на неоправданитѣ селяни, ако има такива.

Жителитѣ на околнитѣ села искали тая земя; тѣ сѣ се оплакали. Дѣ сѣ тия оплаквания?

А. Стамболийски: Може да сѣ подкупени околнитѣ общини.

Министъръ-прѣседател А. Малиновъ: И тѣй отъ с. Порязъ, това голѣмо или малко село, досега не виждаме единъ селянинъ да се е намѣрилъ . . .

С. Савовъ: Нѣма други селяни.

С. Бабаджановъ: Толкозъ по-добръ, че нѣма други селяни — тамъ е въпросътъ.

Министъръ-прѣседател А. Малиновъ: Пардонъ; азъ виждамъ, че тукъ има нѣщо и искамъ да намѣримъ какво е то . . .

С. Савовъ: Но нѣма други селяни.

Министъръ-прѣседател А. Малиновъ: Г. Савовъ! Азъ съмъ станалъ да говоря въ заплата на народното прѣдставителство, на камарата, разбирате ли ме добръ.

С. Савовъ: Разбираме.

Министъръ-прѣседател А. Малиновъ: Вземете каквото щете рѣшение тукъ; никой отъ насъ (Сочи другитѣ министри) не се интересува отъ това рѣшение, което ще вземете по този случай. Казвамъ, отъ жителитѣ на с. Порязъ, отъ това голѣмо или малко село, безразлично какво е то, не виждаме да сѣ дошълъ нѣкой да каже: „Кому дадохте тая земя?“ Никой не се е оплакалъ; не виждаме сѣко тукъ отъ дѣлото, другъ нѣкой отъ околнитѣ села, отъ най-заинтересованитѣ, да сѣ дошли да се оплачатъ. Кой се оплаква тогава? Нема в. „Камбана“? Кой другъ, кой народенъ прѣдставителъ? За какво се оплакватъ? Ако се оплакватъ, че рѣшението е неправилно редактирано, дайте да го редактираме добръ. Но, че земята струвала сѣко или евтено, че тя трѣбвало да бѣде на наследницитѣ на „голѣмото село“, или незнамъ на кого, — сѣ това трѣбва прѣди всичко да ни сезиратъ заинтересованитѣ хора. Кой, дѣ сѣ тѣ? За менъ, г. г. народни прѣдставители, наистина, има нѣщо неясно въ цѣлата тая работа. Но днесъ зацѣпъ, оставете обаче, тая работа. Самъ г. министърътъ на финанситѣ Ви каза: „Азъ спрѣхъ вашето рѣшение, може би това да е единъ грѣхъ; спрѣхъ го, за да изуча тоя въпросъ, и като го изуча може би азъ самъ ще дойда да ви сезирамъ направо сѣ него“. При това положение, при тия обяснения на г. министра на финанситѣ, които задоволяватъ всички — и тѣзи, които сѣ за въпросното рѣшение на Народното събрание, и онѣзи, които сѣ противъ него, дайте да почакаме анкетата на г. министра на финанситѣ, да не вземаме сега никакво ново рѣшение. Министърътъ иска, чисто и просто, слѣдъ неговитѣ обяснения да минемъ на дневенъ редъ, и азъ мисля, че най-доброто, което ще направи народното прѣдставителство, ще бѣде това да направимъ.

К. Батоловъ: Да се гласува.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ се въздържахъ да взема думата по-напрѣдъ, при всичко че азъ съмъ билъ първиятъ между г. г. прѣдставителитѣ, които съмъ се съмнилъ и съмъ прѣжгвалъ г. докладчика, като съмъ казвалъ, да нѣма нѣкаква поновщина въ работата. Въздържахъ се затуй, защото сега, прѣди малко, тукъ ми казаха, че хората, за които се касае работата, случайно попаднали въ тая партия, въ която съмъ и азъ — либералната — и рекохъ, ако стана да говоря, ще говоря рто домо sua, макаръ че и азъ съмъ се лично интересувалъ отъ тоя въпросъ още слѣдъ рѣшението. Чухъ пасамъ-пататъкъ за това и се заинтересувахъ въ тия слухове, за които се приказва, и можахъ да науча слѣдното по въпроса. Нѣкои влиятелни хора сѣ отишли при тѣзи купувачи и сѣ имъ подкупили . . .

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Купувачитѣ сѣ отишли при приятелитѣ.

И. Хаджиевъ: Възможно е и туй, не знаи; едното или другото. . . и сѣ казвали: „Или ще дадете нѣщо, или ще повдигнемъ въ Народното събрание въпросъ“.

Отъ мнозинството: А-а-а!

Министъръ-прѣседател А. Малиновъ: Виждате, г. Хаджиевъ, че рѣшението не е криво.

И. Хаджиевъ: Азъ ви казахъ, това сѣ слухове — или ще дадете или ще повдигнемъ въпросъ. Даже работата стои тѣй, че менъ ми казаха, какво между тия хора имало и единъ виденъ сѣдия.

Отъ мнозинството: А-а-а!

И. Хаджиевъ: Разбирате, нѣма нужда да разправямъ това, дано излѣзе лѣжа, ще бѣде за въ полза на тѣзи, за които се говори или които се визиратъ, но на всѣки начинъ, за слухове приказваме тукъ, и този въпросъ по слухове е повдигнатъ, и по-неже е така, ще позволите и менъ да кажа ония слухове, които съмъ чувалъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Такива обвинения се говорятъ сѣ имена, г. Хаджиевъ. Като народенъ прѣдставител, кажете имена. Какви сѣ тия слухове?

И. Хаджиевъ: Заинтересувахъ се тогава, и по-неже и азъ се съмнѣвахъ — както виждате, че е възможно въ такива случаи, като не проучимъ въпроса; и не може да се проучи такъвъ въпросъ отъ цѣлото Народно събрание — да нѣма нѣщо задкулисно, както е ставало и въ миналото; но за пастие, срѣцнахъ единъ отъ първостепеннитѣ финансови инспектори тукъ отъ министерството, въ честността на когото нѣмамъ причини да се съмнѣвамъ, и отъ него можахъ да науча въпроса по-отблизо какъ стои. На запитването, дали нѣма тукъ нѣкакви задкулисни работи сѣ продажбата или покупката на тая мера, висшиятъ чиновникъ ми каза слѣдното: „Не само че не е оштетена държавата, но, на-противъ, оштетени сѣ жителитѣ.“

Отъ мнозинството: А-а-а!

И. Хаджиевъ: Защото Вие знаете, когато се вдигнатъ отъ нѣкое село турци, или други и селото се

купува заедно съ мерата. Навръмето хората сж купили само селото. Азъ за туй се въздържахъ да говоря, за да не ме обвините въ пристрастие.

С. Савовъ: (Възразява рѣщо)

И. Хаджиевъ: Слушайте, г. Савовъ. Тѣ сж купили — това сж думитѣ на инспектора — цѣлото село, но когато да се издава актъ, владелото за пивитѣ . . .

С. Савовъ: За мера не се издава владало.

И. Хаджиевъ: За мера не се издава, слѣдователно, не е имало нужда да се издава актъ, както не се е издавалъ и на други мѣста. Но Финансовото министерство или финансовата властъ изтъква въпроса друго-яче: „Вие сте купили пивитѣ, а мерата не е купена, понеже нѣма гора“. Не зная каква е била работата, при всичко, че тая мера се намира заобиколена отъ всѣкъдѣ отъ купенитѣ ниви на тия хора и никой не е могаль да влѣзе въ нея, и финансовитѣ власти се залавятъ и искатъ да обявятъ тази мера за държавна. Тогава се повдигна този въпросъ, този процесъ, който продължава ли, свърши ли се, не зная, не ми е извѣстно; но на всѣки начинъ, мерата остана държавна. Видѣли жителитѣ, че не що могатъ да излѣзатъ на глава, и тогава подаватъ това заявление, което ние тукъ разрѣшихме, щото мерата да се продаде по 7 л. декарътъ. Азъ попитахъ финансовия чиновникъ, скъпо ли е или евтино, и той ми каза, че не само не е оцетена държавата, като се е купила мерата по 7 л. декарътъ, но оцетени сж жителитѣ. Туй зная азъ по въпроса.

Сега, да-ли това е цѣло село, голѣмо или малко, азъ не зная и ако се въздържахъ да взема думата по въпроса, то е за туй, както ви казахъ по-рано, едно, и второ, защото не зная, да-ли това е цѣлото село тамъ, има ли и други жители или не, и макаръ че тукъ нѣкой ми каза, че било малко селце, но понеже не ми е ясно въпросътъ, азъ се въздържахъ.

Тия сж слуховѣтѣ, които зная по въпроса, и това е обяснението, което ми даде първоизредниятъ финансовъ инспекторъ, въ когото нѣма защо да се съмнявамъ. Та това сж обясненията, г-да, по въпроса.

Сега, да-ли Събранието е въведено въ заблуждение или не, азъ мисля, че това е въпросъ, който може да се рѣдѣнява, а най-добръ да се изучи на мѣсто.

Д. Атанасовъ: Искамъ да кажа двѣ думи.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Атанасовъ! Моля, прочетете чл. 35 отъ правилника.

Е. Начевъ: Като тамошенъ депутатъ, позволете му да обясни работата.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Начевъ!

Д. Атанасовъ: За честта на камарата, искамъ да кажа двѣ думи само.

Е. Начевъ: Най-достовѣрни обяснения можѣ да даде.

Министъръ-прѣседателъ А. Малиновъ: Г. Атанасовъ! Г. прѣседателствующиятъ Ви моли да изпълните правилника. Недѣйте го безпокои.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Запитвачътъ самъ направи прѣдложение, да се отложи този въпросъ до събиране на свѣдѣнията, които г. мини-

стерътъ на финанситѣ е поискаль отъ надлежитѣ чиновници, за да може въ точностъ да отговори на двата пункта отъ запитването.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Слѣдва друга интерпелация отъ народния прѣдставителъ г. Недѣлчо Георгиевъ къмъ г. министра на финанситѣ.

Има думата г. Недѣлчо Георгиевъ, за да развче запитването си.

Н. Георгиевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Прѣзъ 1907 г. общинскитѣ кметъ въ с. Стижаровъ, Свищовска околия, съ нѣколко свои съседни подали заявление до Народното събрание, съ което искали да имъ се отпуснатъ по 70—80 декара отъ държавното пасбище „Прѣкопанецъ“, за да устроятъ модерна кокошарница, като се задължаватъ въ срокъ отъ 2 години, откато имъ се продаде земята, дѣйствително да устроятъ кокошарница. Народното събрание имъ отпуснало тия мѣста, но тия хора, вмѣсто да направятъ кокошарница, споредъ свонитѣ задължения прѣдъ Народното събрание, сж прѣвърнали тия мѣста на работни ниви, и жителитѣ отъ самото село подаватъ заявление въ министерството, съ което искатъ тия земи, които сж дадени на тия хора по единъ измамливъ начинъ отъ тѣхна страна, да се отнематъ отъ тѣхъ и да се отпуснатъ на с. Стижаровъ за училищенъ имотъ, за училищни ниви. Затова азъ питамъ г. финансовия министъръ, понеже тия мѣста сж имъ дадени единъ видъ подъ условна собственостъ, за кокошарници, а не за обработване на ниви, мисли ли почтаемното министерство да ги отнеме и да ги прѣдаде на жителитѣ на с. Стижаровъ за училищенъ имотъ или да ги задържи за държавна собственостъ. Въ туй се състои мосто запитване.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Г. г. народни прѣдставители! По рѣшение на Народното събрание на 27 януарий 1907 г., обнародвано въ бр. 59 на „Държавенъ вѣстникъ“ отъ сжщата година, сж продадени на двѣ лица отъ с. Стижаровъ, именно Георги Булевъ и Иванъ Василевъ, на всѣкого по 100 декара държавна земя отъ пасбището „Прѣкопанецъ“ по 15 л. декарътъ, съ условие, щото въ единъ срокъ отъ 2 години да устроятъ земледѣлско ступанство. Рѣшението на Народното събрание е приведено въ изпълнение съ прѣдписание на министерството още отъ 2 априлий 1907 г. — значи, близо 3 години отъ тогава. Срокътъ, въ който тѣ трѣбваше да устроятъ това ступанство, изтече тази година. За това и именно тази година, съ прѣдписание отъ министерството, се натовари надлежната властъ да констатира, да-ли дѣйствително това ступанство е основано, да-ли условията, подъ които сж отпуснати земитѣ, сж изпълнени. Резултатътъ бѣше негативенъ и затова именно дадена е заповѣдъ да се отнематъ тѣзи земи назадъ; прѣдписанието на министерството, за да се отнематъ тѣзи земи, е подъ № 3964. Естествено, броената отъ тѣхъ сума ще имъ се върне, съгласно рѣшението на Народното събрание.

Съ друго едно рѣшение отъ сжщата дата, публикувано пакъ въ сжщия брой на „Държавенъ вѣстникъ“, сж продадени на свещеника Петъръ Поповъ 70 декара отъ сжщото пасбище по 15 л. декарътъ за засѣване съ културни растения. Срокътъ въ който трѣбва да се извърши това, не е опрѣдѣленъ въ рѣшението на Народното събрание; продадена му е земята пакъ прѣзъ сжщата година, когато е било взето рѣшението. Сега наредихъ, да се раз-

слѣдва и да се види, да-ли този свещеникъ е изпълнилъ условията, подъ които му е била дадена земята. Когато получа отговоръ — а такъвъ още не съмъ получилъ — ще види, какво рѣшенно подоба да се вземе въ този случай.

Тѣзи сжъ обясненията, които имахъ да дамъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Недѣлчо Георгиевъ.

Н. Георгиевъ: Слѣдъ тия обяснения, които г. финансовия министръ даде, азъ съмъ доволенъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Екимовъ има думата.

А. Екимовъ: И азъ, г. г. народни прѣдставители, зная, че тази отпусната земя, за да се прави нѣкакъвъ кокошарникъ, е била отпусната прѣзъ време на бившия режимъ подъ давлението на тогавашнитѣ дербееви за лични облаги и тия приятели, които сжъ взели тази земя тогава, не сжъ правили нѣкакъвъ кокошарникъ, а сжъ гледали мълчаливо да изтече време, за да могатъ послѣ да я изпозуватъ. Г. финансовиятъ министръ много добръ е постѣпилъ, като не е оставилъ да прѣмине мълчаливо срокътъ и да се даде възможностъ на разни злоупотребители да измамватъ държавата и да я обграбватъ, а е назначилъ комисия, която дѣйствително е констатирала това, което занитвачътъ каза — че тѣзи приятели не сжъ направили никакъвъ кокошарникъ, защото прѣди всичко тамъ кокошки не могатъ да стоятъ, а я обработватъ и я даватъ подъ насмъ като рентниери. Щомъ г. финансовиятъ министръ даде обяснения прѣдъ Народното събрание, че той е далъ заповѣдъ да се върне земята, защото се е увѣрилъ, че не е изпълнено рѣшението на Народното събрание, то азъ памирамъ, че всичко е направено.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Минаваме къмъ слѣдующето запитване — отъ народния прѣдставителъ г. Стамболийски къмъ г. министра на финанситѣ.

Има думата г. Стамболийски, за да развие запитването си.

А. Стамболийски: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Моето запитване къмъ г. министра на финанситѣ е слѣдното: (Чете)

„Прѣди нѣколко седмици Българската народна банка сключи отъ Виенската Verkehrsbank единъ 30-милионенъ ипотеченъ заемъ. По това време нѣкои нѣмски вѣстници, а особено в. „Fremdenblatt“, органицъ на австро-унгарското Вѣшно министерство, писа, че въ замѣна на лесното погашение на тоя заемъ, българското правителство дало обѣщание да направи нужната услуга на Австро-Унгари при сключване на търговскитѣ договори между нея и България. Ето защо азъ запитвамъ г. министра на финанситѣ:

„1. Вѣрно ли е, че наистина, отъ който и да е прѣдставителъ на българското правителство, е давано подобно обѣщание?

„2. Ако това е вѣрно, не смѣта ли сжщиятъ г. министръ, че за интереситѣ на страната за интереситѣ на нейното производство такова едно обѣщание е повече отъ пакостно.“ Азъ считамъ, че е пакостно такова обѣщание, защото знае се, че досега съ Австро-Унгари сключихме договори възъ основа на клаузата на най-благоприятелствуваната държава; за-напрѣдъ, обаче, ние трѣбва да изхвърлимъ, особено спрѣмо тази държава, тази клауза, когато сключваме нашитѣ договори. Досега ние сме имали интересъ да изкарваме нашия добитѣкъ за тая

страна, обаче оказа се, че, поради разни ветеринарни мѣрки, поради разни митнически прѣпятствия отъ страна на Австро-Унгари, отъ друга страна поради злѣкательността на тамошнитѣ консоматори, ние не можемъ да пласираме нашата жива стока въ тая държава. Днесъ-затнесъ ние изнасяме затамъ най-много яйца, орѣхи и други нѣкои произведения. Азъ дохаждамъ до убѣдението, до което е дошълъ и нашиятъ добръ економистъ и другаръ тукъ, г. Данайловъ. По-добръ нѣщо да бѣде, ако тѣзи яйца, които изнасяме въ Австро-Унгари, си останеха тукъ, защото тѣ накрѣпватъ самата консумация у насъ: ако тѣзи яйца останеха тукъ и не се изнасѣха въ Австро-Унгари, нашето население щѣше нѣкакъ си по-добръ да се храни. Ние прѣмаме създадено кокошарство, така да го кажемъ, като отдѣленъ поминѣкъ, нашитѣ стопани не считатъ производството на яйца като нѣкакъвъ особенъ поминѣкъ; напротивъ, когато нашитѣ стопани продаватъ яйца, тѣ отнѣматъ тѣзи продукти отъ гърлото на самитѣ производители. И орѣхитѣ, които пращаме въ странство, азъ бихъ желалъ да си останатъ тукъ, да ги прѣработваме на масла, да се развие тази наша индустрия и масла да изнасяме навънъ. Та, казвамъ, къмъ Австро-Унгари по всичкитѣ тѣзи причини ние не ще да можемъ да насочимъ нашата търговия, нашия износъ и желателно е да не се даватъ никакви обѣщания, а да стоимъ като напълно самостоятелна държава. Ако тя ни откаже досегашнитѣ привилегии, така да кажемъ, при тия договори, ако тя даже обяви митническа война спрѣмо насъ, ние можемъ да я посрѣщамъ съ отворени обятия, и по-хубаво ще бѣде по-рано да я посрѣщамъ, за да насочимъ нашата търговия на изтокъ, тамъ, кадето хората сжъ по-покултурни и кадето това, което ние произвеждаме, нѣма да го пращаме сурово, а ще го прѣработваме и тогава ще го пращаме, когато въ Австро-Унгари или въ коя да е друга напрѣднала страна гледатъ да приематъ само суровитѣ ни произведения. България, която иска да се развие економически правилно, би трѣбвало да се мѣчи да изпраща навънъ не сурови произведения, а прѣработени. Та, поради тия съображения, питамъ, да-ли сжъ давали такива обѣщания, защото смѣтамъ, че е измѣнничество спрѣмо интереситѣ на страната, ако дѣйствително сжъ давали подобни обѣщания.

(Прѣдседателското Мѣсто заема г. прѣдседателтъ)

Прѣдседателтъ: Има думата г. министрътъ на финанситѣ.

Министръ И. Саллабашевъ: Г. Стамболийски пита едно нѣщо, а хвана да говори за друго нѣщо. Азъ мисля, че нѣма нужда да го слѣдвамъ въ начина и въ пѣтя на разнекването, което той повдигна — да-ли трѣбва да ядемъ яйцата или да ги изнасяме — и по този въпросъ нѣма да говоря. Като не говоря, обаче, по този въпросъ, недѣйте приема, г. г. народни прѣдставители, че азъ приемамъ тѣзи възгледи, които г. Стамболийски изказва. Азъ ще отговоря чѣсто и просто на въпроса, както е въ запитването му.

Никакви обѣщания не сме давали. Трѣбва да се признае, трѣбва да се види, трѣбва да се констатира — много пѣти азъ съмъ говорилъ върху това — че не е сегашното правителство, което е правителство на обѣщанията и на тайнитѣ клаузи; всичко, което имаме, явно го туряме тукъ. Даже имаме случаи, дѣто се мислѣше, че ние правимъ прѣдательство, като изнасяме извѣстни числа и нѣкои работи; но ние съ рискъ да ни обвинятъ въ това ги изнасяхме навънъ, защото сме на мнѣние, че всичко трѣбва да се знае отъ васъ и отъ цѣлъя свѣтъ. И затова ви заявявамъ съвършено категорически, че никакви обѣ-

пцания не сж давани, никакви тайни клаузи нѣма нито по единия, нито по другия договоръ.

Прѣдседательтъ: Има думата г. Стамболийски.

А. Стамболийски: Г-да! Азъ бихъ билъ доволенъ, ако не сж давани обѣщания, но фактъ е, че най-много демократическото правителство е давало обѣщания прѣдъ българския народъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Тѣ сж други обѣщания; Вие говорите за обѣщания по заемитѣ.

А. Стамболийски: Не е вѣрно, че отъ демократическото правителство не сж давани обѣщания, и азъ бихъ желалъ да не се заразява то, та и прѣдъ чуждия свѣтъ да дава обѣщания. И за туй азъ съмъ направилъ запитване — да не се даватъ никакви обѣщания за никакви услуги. А допустимо е, въпрѣки заявлението на г. министра на финанситѣ, че тия, които сж сключвали договора, сж правили такива уговорки, сж давали такива обѣщания, и азъ вѣрвамъ, че идущата година, когато ще се сключва договорътъ съ Австро-Унгария, ние ще узнаемъ, че сж давани такива обѣщания и по врѣме на заема на държавата, може би, и по врѣме на този банковъ заемъ. Най-послѣ, и да не е дадено нѣкакво обѣщание, отъ туй, че тѣ ни спомогнаха въ тѣзи критически минути, така да го кажемъ, нашитѣ правителства ще бждатъ по-отстъпчиви.

Азъ ще бжда доволенъ, ако, слѣдъ като се сключи търговскиятъ договоръ между България и Австро-Унгария, види, че нѣма никакви обѣщания. Вѣрвамъ, че г. министърътъ не е давалъ обѣщания, но други чиновници, може би, сж давали такива.

Прѣдседательтъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Когато г. Стамболийски говори за обѣщания, азъ разбрахъ, че той не говори за обѣщания, които сж публикувани въ вѣстникитѣ, които сж печатани въ стенографскитѣ дневници на събранието или които сж казали въ рѣчитѣ на нашитѣ лидери прѣдъ населението; азъ разбирамъ, че той говори за тайни обѣщания, които сж останали неизвѣстни за нашето население, които сж останали неизвѣстни за нашата камара. Е добръ, такива обѣщания нѣма; категорически ви заявявамъ, че никакви тайни клаузи нѣма. Азъ разбирамъ, че Вие подозирате, че има тайни клаузи въ послѣдния заемъ, и ме обвинявате: „Защо ги турате?“ Ето, съ Вашата интерпелация Вие показате, че азъ съмъ билъ правъ, като казахъ тогава, че нѣма никакви тайни клаузи, че нѣма никакви обѣщания, за да прѣдваря, за да не допушамъ подобни интерпелации тукъ, като сегашната; но, види се, г. Стамболийски намира за добръ да я направи. Азъ вѣрвамъ, че той е чулъ, може би, отъ нѣкъдѣ това нѣщо. Е добръ, г. Стамболийски, кажете на тѣзи, които сж Ви казали това, че тѣ не знаятъ. Никой отъ правителството — нито азъ, нито моитѣ колеги — никакви обѣщания не е давалъ, никакви тайни клаузи нѣма нито по единия нито по другия заемъ.

Прѣдседательтъ: Пристъпваме по-нататѣкъ къмъ запитването на народния прѣдставителъ г. Вълчо Георгиевъ къмъ г. министра на външнитѣ работи и на изповѣданията.

В. Георгиевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Прѣзъ мѣсецъ ноемврий бѣше отправенъ до всичкитѣ г. г. народни прѣдставители по единъ екземпляръ отъ писмото, написано отъ страна на скопскитѣ граждани — писмо, чрѣзъ което се описва

ползата въ политическо и економическо отношение отъ единъ нашъ агентъ въ Македония. Мено не ме интересува туй писмо за това, че то иде отъ скопскитѣ граждани; интересува ме самиятъ слухъ, прѣснатъ както чрѣзъ това писмо, тѣй и чрѣзъ нашата преса. Не му е тукъ мѣстото и не е тукъ случаятъ да се впускамъ да говоря по значението на търговскитѣ агенти, които сега се прѣименуваха въ консули, за заслугитѣ, които тѣ могатъ да прѣнесатъ на своята страна въ държавитѣ, кждѣто тѣ сж акредитирани, а просто ще се спра само върху този случай, за който азъ именно съмъ направилъ интерпелация къмъ г. министра на външнитѣ работи и на изповѣданията.

Въ туй писмо се очертава поведението на нашия консулъ въ гр. Скопие, г. Икономовъ, по отношение къмъ самитѣ български подданици, по отношение на цѣлото общество въобще въ неговия районъ и по отношение на официалнитѣ власти, били тѣ мѣстни или чуждестранни. И дѣйствително, вѣрвамъ, че всѣки народенъ прѣдставителъ, който сериозно, съ внимание и прочелъ това писмо, отъ дѣното на душата си е възнегодувалъ противъ г. Икономова и се е почувдилъ, какъ г. министърътъ на външнитѣ работи държи още на този знаменитъ постъ едно лице като г. Икономова, който досега е компрометиралъ съвършено българското име въ Македония — онази страна, за която ние най-много и всѣки часъ сме мечтали и мечтаемъ още занаяпрѣдъ. Безъ да ви чета всичкото, което е писано въ това писмо, азъ само накратко ще ви спомена за нѣкои работи, които, разбира се, по-силно биятъ въ очи и които, вѣрвамъ, ще ви дадатъ възможностъ да си направите едно справедливо заключение, че такитѣ единѣ търговски агентъ си е отживѣлъ вѣка, не само да бжде пратенъ въ Азия, но че си е отживѣлъ вѣка най-много да бжде изпратенъ въ една страна, дѣто ние имаме най-много интереси и дѣто трѣбва най-много да се наблюдава за тия интереси.

Азъ нѣма да вземамъ подъ внимание, че гражданитѣ отъ гр. Скопие обвиняватъ г. Икономова, че той билъ скѣперникъ, но ще взема подъ внимание неговитѣ обноски, които именно най-много сж осквернили и религията, и честолубието на българитѣ въ Македония, на и въ цѣла България, която той прѣдставлява прѣдъ турското правителство. Казва се, че г. Икономовъ никой пътъ не е посѣждалъ църквата, освѣтъ при официални празници. Въ гоѣми дни, като на Възкресение, на Св. Св. Кирилъ и Методий, въ които дни чуждитѣ агенти отъ православие вѣроизповѣдание сж ходили да придружаватъ шествията на тѣхнитѣ подданици, прѣдставителътъ на нашитѣ интереси въ гр. Скопие, освѣтъ че не ги е придружавалъ, но е стоялъ нѣкакъ си скампалиозно на ъонка на самото здание, кждѣто се помѣщавала нашето търговско агентство, по ноцна риза.

М. Златановъ: Ималъ ли е чибукъ? (Веселостъ)

В. Георгиевъ: На празника на Св. Св. Кирилъ и Методий и въ други дни, когато имало изпитъ или друго празненство въ града, макаръ да е бивалъ поканванъ, г. Икономовъ не е присѣствувалъ затуй само, за да не даде нѣщо за бѣднитѣ ученици. Въ изрвнитѣ дни на неговото пристигане първитѣ граждани отъ гр. Скопие си изгѣлнили дълга — съставили една комисия, която да отиде да му пожелае „добръ допѣтъ“ и да изкаже тѣхната благодарностъ, да се посвѣтѣва съ него върху нѣкои по-важни въпроси; г. Икономовъ е приелъ комисията въ 11 ч. прѣзъ деия прѣдн обѣдъ и я е приелъ по бѣли гащи. (Смѣхъ) Слѣдъ обявяването на турската конституция сж дошли хора отъ околнитѣ села, събрали сж се граждани отъ гр. Скопие и сж направили едно шествие въ града, въ което сж пѣли нашата марселеза „Шуми Марица“, която и музиката е свирила.

М. Златановъ: Това е нашият химнъ, не е марсеза.

В. Георгиевъ: По балконитъ въ цѣлото Скопие хората сж излѣзли да гледатъ туй тържество, а г. Икономовъ, както и въ други случаи, се е разлѣвалъ на балкона пакъ съ своитъ копринени долни гащи. Когато пристигналъ отъ София първиятъ увеселителенъ трень, г. Икономовъ, прѣдъ видъ на своето сжмперничество, е благоволилъ да се направи на ахмакъ и да закъснѣе — слѣдъ като пристигне треньтъ, тогава се явява тамъ, и много на мѣстото е подигралъ на гарата Хамди-паша, който му е казалъ: „Не си струва труда да ходите, г. Икономовъ, защото всичко се свърши.“

Туй, което г. Икономовъ е правилъ съ своя характеръ, съ своитъ обноси спрѣмо хората, толковъ не ме занимава, но ме занимава повече онуй, което подяжда, тъй да се каже, отношенията на нашитъ българи въ Македония спрѣмо мѣстнитъ власти. Той е говорилъ на нашитъ българи въ Македония: „Вие заслужавате да бждете изклани всички до единъ“, и имъ е говорилъ така не само когато тѣ сж дохождали въ помѣщенieto на търговското агентство, но и въ кафенетата. И при нееднократнитъ молби, които хората сж отправяли къмъ него да не говори така прѣдъ мѣстнитъ власти, защото ги компрометирва и ги излага лошо прѣдъ тѣхъ, г. Икономовъ не е искалъ по никакъ начинъ да ги слуша. Послѣ, казвалъ е въ разни кафенета, че българското правителство, българската държава е изпращала нѣкакви си пари тайно за поддържане на нѣкакви си комитети вътрѣ въ самата Македония. Азъ мисли, че такива едни думи, изказани отъ устата на единъ търговски агентъ, сж думи, които сериозно се прѣцѣняватъ както отъ самата турска власт, така и отъ чуждитъ прѣдставители въ Македония. И че дѣйствително неговитъ думи иматъ слѣдствие, показватъ всѣки дневнитъ кланета било на бивши войводи, било на видни български граждани, които се колятъ всѣкидневно като поета изъ цѣла Македония, било отъ турски, било отъ гръцки или други чети.

Д. Мишевъ: Много наивно!

В. Георгиевъ: Наивно, г. Мишевъ, но вѣрно.

Г. Икономовъ не по-малко грубо и просто отвратително се е отнасялъ къмъ българитъ, които сж идѣли въ агентството за помощъ. Тѣй напр., нѣкоя си Хаджи Лозовица, съпруга на бившия училищенъ директоръ въ Кочани, изпратенъ на заточение, се е обърнала къмъ г. Икономова за помощъ, а той ѝ отговорилъ: „Вихъ те вземъ за слугиня.“ Такива думи, излѣзли отъ устата на единъ търговски агентъ, сж давали право на тази жена, ако е имала нѣкаква общественна сила, просто въ сжщия моментъ да вземе единъ револверъ да го убие и да го изпрати въ единъ пликъ на г. министра на външнитъ работи за арманъ. А, г-да, никой не може да откаже, че отъ устата на г. Икономова сж излѣзли тѣзи думи, защото сжщото нѣщо се повтори въ Букурещъ, когато азъ бѣхъ тамъ, отъ устата на г. Ивана Атанасовъ, който днесъ е свѣтникъ въ Сметната палата, къмъ една госпожа отъ Русчукъ — не мога да си спомня сега името ѝ, но имамъ бѣлѣжки, която бѣше дошла въ Букурещъ да цѣри момичето си отъ бѣсно куче; той я подигра като улична жена и я напери отъ агентството, безъ да ѝ даде 5 пари помощъ. Та, като се взематъ прѣдъ видъ тѣзи думи, които сж казани отъ г. Атанасова прѣдъ мене, азъ ни най-малко не се съмнѣвамъ, че този грубъ възпитаникъ нѣкъдѣ изъ Русия ще е постигналъ тѣй сжщо, както е постигналъ и г. Атанасовъ. Грубитъ и неподходящи за единъ търговски агентъ думи, които сж се изговоряли въ разни случаи, не сж малко, както тукъ, въ

писмото се изброяватъ. Достатъчно ми е да ви покажа по единъ само примѣръ отъ всичкитъ тѣзи характеристики на негови изражения и да оставя на народното прѣдставителство да се произнесе, какво мисли да направи. Та даже и самиятъ г. министъръ на външнитъ работи е направилъ грѣшката, че не е сторилъ досега онова, което заслужава г. Икономовъ.

Г. Икономовъ още много се рисува въ това писмо, но най-важното е, дѣто казватъ на едно мѣсто, че той се е унижилъ съ своето сжмперничество дотамъ, щото е станалъ слуга, да отиде да полива на хората градинитъ, само за да го почерпятъ съ едно кафе. На туй послѣдното азъ нѣма да наблѣгамъ, пито на туй, което той е говорилъ спрѣмо нашитъ българи въ Македония; но ще наблѣгна на онѣзи обръщения и на онѣзи слухове, които той е прѣскалъ въ Македония прѣдъ външнитъ прѣдставители и прѣдъ самата турска власт, съ които думи той е подкупалъ интереситъ на българското население. Ние не можемъ да се отнасяме тѣй хладнокрѣвно къмъ едно население, което съставлява, тъй да се каже, мислено една нераздѣлна частъ отъ нашия народъ. И ние, които имаме претенцията единъ денъ надъ този народъ, трѣбва да умѣемъ, когато назначаваме търговски агенти, да ги прѣцѣняваме и да изпращаме тамъ хора, които дѣйствително да отговарятъ на туй име. Азъ не единъ пжтъ, когато ми се е удавало случая тукъ, съмъ говорилъ за значението на дипломатическитъ и търговскитъ агентства и не единъ пжтъ съмъ обръщалъ внимание на г. министра, че не ще бжде прѣстъпление да се забрави вече идеята за протектиране на хора, които не заслужаватъ мѣстото си, кждѣто ние ги изпращаме. Азъ мисля, че г. министърътъ на външнитъ работи и на изповѣданията, колкото строгъ и честенъ, толковъ ще бжде и похваленъ, ако той сериозно се залови да прѣчисти въ всички дипломатически и търговски агентства, навредъ кждѣто ги и имаме, всичкия персоналъ, за да може единъ денъ България да се похвали прѣдъ чуждия свѣтъ, че дѣйствително има хора, които отговарятъ на една държава, която има претенции да се равни съ по-напрѣдналитъ държави.

А. Стамболийски: И да бжде членъ на една балканска конфедерация.

В. Георгиевъ: Като излагамъ накратко тия факти, г-да, азъ моля г. министра на външнитъ работи и на изповѣданията да отговори, да-ли той е провѣрилъ това и по кой начинъ. Тия слухове сж достигнали по официаленъ редъ отъ официални учрѣждения до него, както и до г. министъръ-прѣседателя Малиновъ; но да-ли той е направилъ, вслѣдствие на туй писмо и вслѣдствие на онѣзи донесения отъ официални български учрѣждения за г. Икономова, нѣкакво разпореждане, за да се констатира туй което се пише за него, и ако е излѣзло истина, какво е направилъ зарадъ него по-нататкъ.

Прѣседателътъ: Има думата г. министърътъ на външнитъ работи.

Министъръ С. Паприковъ: Г. г. народни прѣдставители! Това, което е написано противъ г. Икономова, управляющъ нашето търговско агентство, сега консулство въ Скопие, споредъ мене, е една голѣма мърсотия, която може да излѣзе отъ хора, достойни за нея. Нѣщо повече...

А. Стамболийски: На-ли сж български граждани.

Министъръ С. Паприковъ: Да, български граждани, но ако знаете, вие какви сж тѣ, защото азъ зная кои сж тѣ, но съжалявамъ, че въ Народното събрание не може да се говори. Ако г. Икономовъ

беше единъ чиновникъ, когото лично азъ да не познавамъ, съ когото да не бѣхъ служилъ, ако да не знаехъ неговия характеръ, неговото възпитание, нѣхъ поне отчасти да кажа, че въ това, което се говори тукъ, има нѣщо вѣрно. Но работата съвѣтъ не е тъй. Г. Икономова азъ познавамъ, имахъ възможностъ да служа съ него въ Петербургъ. При назначението ми дипломатически агентъ въ Петербургъ, азъ го заварихъ като втори секретаръ и изпълняющъ длъжността пръвъ секретаръ, понеже нѣмаше назначенъ такъвъ. Служихъ доста време съ него, имахъ случая да го запозная. Въ началото на 1908 г. неосожидно той получи отъ министра на външните работи една телеграма, въ която министърътъ го пита, би ли желалъ да отиде като секретаръ въ Скопското ни търговско агентство — тази длъжностъ тогава бѣше вакантна, и да остане тамъ временно изпълняющъ длъжността на агентъ. Докажда Икономовъ да се съвѣта съ мене. Какво да му кажа? Казахъ му, че това е въпросъ, който той самъ трѣбва да разреши. Г. Икономовъ ми заяви така: „Службата, която имамъ тукъ, е много по-добра, отколкото тази, каждо ми предлагатъ да отида, защото пращатъ ме секретаръ. Временно управляющъ може да остана 2, 3, 5 мѣсеци, а слѣдъ това ще ме замѣстятъ и ще остана въ Скопие секретаръ. При все това азъ прѣдпочитамъ да отида въ Скопие като секретаръ, защото съмъ служилъ тамъ като аташе, познавамъ хората, обикнахъ българското население тамъ, обикнахъ съмъ тия хора, и заради това ще отида да служа тамъ.“ Ето така отиде г. Икономовъ да служи въ Скопие като секретаръ на агентството и временно управляющъ.

Що се касае до всичко онова, що е писано, съжалявамъ, че не мога да говоря за лицата, които сж го писали, и за причинитъ, поради които тѣ сж го писали. Нищо вѣрно нѣма отъ тия мърсоти, и ни едно петно не може да остане на челото на г. Икономова.

Единъ фактъ само ще ви приведа. За съпругата на учителя, за която се говори тукъ. Г. г. народни прѣдставители! Учителътъ, който билъ на заточение, и за жената на когото се говори, е нежененъ. Вториятъ учителъ, за когото се говори, тоже е нежененъ и на заточение не е ходилъ. Ето сега, виждате, какъ се е отнесълъ Икономовъ къмъ жената на единъ си, жена, която не съществува. Всички работи, които се намиратъ въ това изявление, сж такива. Азъ не го получихъ, когато бѣше изпратено тукъ до народнитѣ прѣдставители. То до менъ не е изпратено, защото тия, които сж го съчинили и писали, знаятъ какъ ще погледна азъ на него. Азъ знаа, че по-рано е изпратено друго донесение и на г. Малинова, така е, вѣрно е, но азъ знаа причинитѣ и хората, които сж го писали, и ако бихъ могълъ да говоря тукъ за тия хора, за тия лица, вие щѣхте да видите какви сж били побужденията да се правятъ тия мърсоти. Съжалявамъ, че не мога да говоря, защото тѣзи, които сж писали тѣзи работи, сж тукъ и тѣ сж хора, които нищо ги не закача, но има хора, които сж тамъ и които това може да ги закачи.

Така че, г. г. народни прѣдставители, по отношение на всичко това, каквото се е говорило и писало за г. Икономова, азъ провѣрихъ и дойдохъ до заключение, че нищо вѣрно нѣма. Напротивъ, мога да кажа, че г. Икономовъ е единъ отъ тѣзи търговски агенти — не титуларенъ — който най-добъръ знае своя районъ, човѣкъ, който 2 години е тамъ, а 3 пѣти е обиколилъ района си — нѣщо, което не мога да кажа за другитѣ ни търговски агенти. Навсѣгдъ, каждо е ставало нужда и му е казано да отиде, той е отивалъ, па не само по прѣдписание, но и по своя инициатива. И азъ бихъ желалъ въ това отношение нашитѣ търговски агенти да дѣйствуватъ като г. Икономова.

Що се касае до скопскитѣ работи, то тѣ се такива, че така както сега се постѣпа не само съ г. Икономова, когото нѣкои се мѣчатъ да направятъ жертва. По сжщия начинъ се е постѣпвало и съ други бивши агенти, прѣдвидени другагѣ. Тамъ тѣ по сжщия начинъ бѣха съчинени всевъзможни мърсоти, отъ тамъ и сега се пише по вѣстникитѣ за него, че той купилъ нѣкаждъ нѣкой прѣстенъ, който билъ откраднатъ отъ пострадали българи и т. н. Нищо подобно нѣма. Извѣстно е лицето, което е купило този прѣстенъ. То е консулъ, но не български. По този начинъ достигне ли се единъ пѣтъ да се прѣмахне единъ търговски агентъ отъ Скопие и да отиде другагѣ, сжщото трѣбва да се направи и съ Икономова, и съ слѣдующитѣ, които ще бѣдатъ назначени тамъ и т. н. Но азъ нѣма да донесна това. Ако г. Икономовъ бѣше виноватъ, бѣдете увѣрени, че азъ нѣмаше да го държа тамъ, още повече, че той е секретаръ и временно управляющъ, слѣдователно, смѣняването му е много лесно. Но, азъ нѣма да се поддавамъ на тия работи, които се вършатъ, понеже азъ знаа защо се вършатъ.

Това е, което имахъ да кажа по интерпелацията на г. Вълча Георгиевъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. Вълчо Георгиевъ.

Вълчо Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ, когато станахъ да говоря тамъ, на трибуната, да развия моето запитване, забравихъ да кажа прѣдварително, че се съмнѣвамъ, да-ли г. Икономовъ, като бившъ чиновникъ въ Петербургъ, не е спечелилъ тамъ симпатитѣ на г. министра. Имамъ го записано, но пропуснахъ да го кажа. Но г. министърътъ самъ призна, че се е запозналъ съ г. Икономова отъ Петербургъ и оттамъ иде благоволенieto да се назначи.

Министъръ С. Паприковъ: Не съмъ го назначилъ азъ — тамъ е работата.

В. Георгиевъ: Но кой е писалъ туй писмо? Азъ, понеже познавамъ горѣ-долу персонала на дипломатическитѣ и търговски агентства, догаждамъ кой го е писалъ. Азъ приемамъ, че писмото е написалъ нѣкой съ задна цѣль, за да го замѣсти, но г. министърътъ ще ми позволи да кажа, че азъ, слѣдъ като направихъ интерпелацията си, заинтересувахъ се да запитамъ граждани отъ Скопие, които живѣятъ тукъ временно, хора, които сж зидари и които нѣматъ претенции да заематъ мѣстото на г. Икономова. И тия хора се оплакватъ тъй, както сж се оплакали и ония хора въ писмото. Тѣй щото, нищо не може да ме разубѣди, че Икономовъ е единъ човѣкъ, който злѣ ни поставя въ Македония, който може да се каже, че е единъ шпионинъ противъ българската държава.

Министъръ С. Паприковъ: Не е истина.

Прѣдседателъ: Има думата г. Манолъ Златановъ.

М. Златановъ: Г. прѣдставители! Азъ не познавамъ г. Икономова. Направихъ само една справка, кой е и дѣ е. Работи ли добръ? Работи. Дохожда ли често въ отпускъ въ България? Не дохожда. Трѣбва да бѣде по-добъръ работникъ, отколкото нѣкои, които обичатъ тукъ да прѣкарватъ. Повече не искахъ да правя справка. И азъ имамъ такова убѣждение: най-малко да се чуе, най-вече трѣбва да работи, защото знаеете има мѣста, каждо много малко се работи и само когато се даде нѣкое дине, тогава се чува, че се сношава. Това е моето убѣждение.

Но ние трѣбва да бждемъ внимателни, когато е думата да се обемжда положението на единъ държавенъ служителъ. Трибуната не е безнаказано мѣсто, откъдѣто вѣща клюка трѣбва да влѣзе въ дневниците на Народното събрание. Азъ бихъ се отнесълъ съ довѣрие къмъ всичко казано отъ г. Георгиева, за пѣщата, направени отъ г. Атанасова, чиновникъ отъ карьерата, когато той е билъ въ Букурещъ; но г. Вълчо Георгиевъ, който самъ е билъ чиновникъ и който е патилъ отъ таква клюка, трѣбваше да цѣни авторитета, достойнството на единъ държавенъ служителъ, за когото министърътъ, най-вече компетентенъ да каже кой е и що е, дава добра атестация. Какъ така Вие да вѣрвате на анонимни клюки? Знаете ли кой е писалъ писмото? Да предложите на Ванитѣ зидари една разписка да се подпишатъ за туй, което твърдятъ, всички ще избѣгатъ.

В. Георгиевъ: Тукъ не е думата за зидари.

М. Златановъ: Длъжността на търговски агентъ не е неща. Ако не можете да кажете добра дума, за да му помогнете въ трудната служба, бива ли да дойдете тукъ съ такова донесение, неподписано отъ никого, да се ползвате отъ свободата на трибуната и да правите такива апострофи, че сте го познавали? Отдѣ го познавате? Отдѣ познавате въ Букурещъ г. Ивана Атанасовъ? Отдѣ познавате другитѣ чиновници?

В. Георгиевъ: Не можете да ми кажете, че не ги познавамъ.

М. Златановъ: Желателно е отъ тукъ често да ставатъ запитвания, но да не ги обръщаме въ седилка, кой каквото знае да каже. Поно декларирате Вашето увѣрение, че тѣзи работи сж вѣрни, ние ще ви слушаме, като народенъ прѣдставителъ, но Вие самъ казвате: „Азъ не вѣрвамъ, но провѣрихъ отъ зидаритѣ“.

Моля камарата да вземе бѣлѣжка отъ тѣзи напомнания, моля всички да внимаваме да не се занимаваме съ анонимни доноси.

Прѣдседателъ: Г. Георгиевъ! Вие сте направили прѣдложение; трѣбваше да го прочетете.

В. Георгиевъ: Азъ го дадохъ на Васъ, Вие да го прочете.

Прѣдседателъ: Прочетете го Вие самъ. Има думата г. Стамболийски.

А. Стамболийски: Г. г. народни прѣдставители! Излишни сж нотациитѣ на г. Златанова.

М. Златановъ: Хайде-де-е-е!

А. Стамболийски: Азъ не познавамъ лично нито единъ дипломатически агентъ, но мога да кажа, че ги познавамъ и всѣки единъ отъ насъ ги познава, защото прѣдъ насъ е 30-годишната дѣятелност на тия хора, па и самъ г. министърътъ на външнитѣ работи призна и пакъ ще го признае, както сега го призна, че ние нѣмаме подбранъ дипломатически персоналъ. Той самъ каза: „Дано венчикитѣ бждатъ като този, който се визира“; значи, другитѣ не сж такива, какъвто е г. Икономовъ. Г. Вълчо Георгиевъ нямаше право да повдигне този въпросъ тукъ, защото го повдигатъ Скопскитѣ граждани.

А. Филиповъ: Безъ подписъ е.

А. Стамболийски: Не сж се подписали тия хора, но нѣмаше защо и да се подпишатъ, па и неловко

е да се подпишатъ чужди подданици и да искатъ да говорятъ противъ единъ български консултъ.

А. Филиповъ: Г. Вълчо Георгиевъ казва, че тукъ е писано.

А. Стамболийски: Моля. — И да нѣмаме това писмо до никого отъ насъ, единъ народенъ прѣдставителъ може да направи запитване само по слухове, за да ги разпръсне, ако тѣ не сж вѣрни. Какво се изтъква въ това писмо и какво изтъква г. Вълчо Георгиевъ? Азъ намирамъ, че и той е правъ, че и г. министърътъ на външнитѣ работи е правъ, когато дава тия обяснения отъ свое гледище.

М. Златановъ: Е, тогава кой е виновнитъ?

А. Стамболийски: Г. Икономовъ, когото не познавамъ, нѣма нѣкакви особенни прѣстѣпления, г-да. Отъ малкитѣ случаи, които се изнесоха тукъ, той се обрнеува като единъ аристократъ човѣкъ . . .

М. Златановъ: Боитъ лафъ.

А. Стамболийски: . . . единъ новобългарски болеринъ, който съ прѣнебрѣжение гледа на подлостоститѣ отъ него хора.

И. Хаджиевъ: Какъвъ неканъ да бжде — земледѣлецъ ли?

А. Стамболийски: Той се явява, като прѣдставителъ на една болѣрска България, да я кажемъ, и когато ние често говоримъ у насъ за лични и дворцови режими, позволене, или допуснете, че ще се намиратъ и органи, и чиновници български, които сжко така да сж заразени отъ този режимъ, или които нека въ прѣдставитѣ тѣй, както той се пасалъ отъторъ. И азъ си съставямъ убѣждението, че г. Икономовъ е единъ новобългарски болѣринъ, че се отнася много аристократически, а тамошниятъ народъ, при когото ние сме пратили този човѣкъ, иска да види въ лицето на г. Икономова единъ истински прѣдставителъ, единъ истински демократъ, иска да приказва съ него като съ братъ, иска да го види въ църковнитѣ обрѣди, иска да го види въ веселби, иска въобще българщината да бжде прѣдставена въ истински демократически видъ, въ истинска демократическа форма. Ако поставимъ този човѣкъ и въ България, въ София, пѣща да се намѣрятъ български граждани да не бждатъ доволни отъ този аристократъ, защото ние сме една демократическа страна. И дай Боже българскиятъ народъ винаги да бжде така, винаги да гледа пѣщата отъ такова становище, винаги да отбѣгва отъ подобни нови аристократи, винаги да иска наинитѣ отношения да бждатъ демократични. Та, казвамъ, нѣкое особено прѣстѣпление въ този човѣкъ нѣма. Той се обрисува и оттукъ, и оттамъ, като човѣкъ аристократъ. И желателно е г. министърътъ на външнитѣ работи и на изповѣданията да не оскубѣва тия български граждани, тия истински демократи, които се възмущаватъ отъ маловажнитѣ, споредъ мене, прѣстѣпления на г. Икономова, а да внуши на свои органи, на своитѣ чиновници, да бждатъ малко по-демократични въ отношенията си, било спрѣмо служитѣ, или женитѣ на отдѣлни лица, било спрѣмо самия народъ и пр. и пр. Прочее, ние искаме, това иска и г. запитвачътъ, г. министърътъ на външнитѣ работи да внуши на г. Икономова, че днесъ управяватъ „демократи“, да бжде и той демократъ въ отношенията си; да не бжде царски демократъ, а да бжде истински демократъ.

М. Златановъ: Ама вѣрно ли е това, което говори г. Георгиевъ?

В. Георгиевъ: Попоже Вие се съмнявате, азъ съмъ направилъ предложението.

Председателъ: Г. Георгиевъ! Прочетете предложението си.

В. Георгиевъ: Моето предложение е слѣдното: Да се назначи една комисия отъ трима души народни представители . . .

Отъ мнозинството: А-а-а! (Смѣхъ)

В. Георгиевъ: . . . която да констатира фактите, изброени въ писмото, и въ случай че се потвърдятъ, да се даде приличното наказание на г. Икономова, който се визира въ случая като човѣкъ, който работи въ ущърбъ на българскитѣ интереси. Какво наказание ще му се даде, това ще рѣши подиръ анкетата самъ г. министърътъ.

М. Златановъ: Охо-о-о! Това е по-лошо и по-строго отъ полеви съдъ. Това не е нито аристократическо, нито демократическо.

Обажда въ: Да се гласува.

Председателъ: Моля, г-да, ще турна на гласуване предложението на г. Георгиева.

Е. Начевъ: Искамъ думата.

М. Златановъ: Гласува се вече, бе джанъмъ!

Председателъ: Имате думата, г. Емануилъ Начевъ.

Е. Начевъ: Г. г. народни представители! Азъ нѣмаше да взема думата по този въпросъ, но, както ви е извѣстно, азъ направихъ въ такъвъ смисълъ питане къмъ г. министра на външнитѣ работи и тогава, като направихъ това питане, отговори ми се отъ тамъ, че има запитване, на което, когато се отговори, ще се отговори и на питането ми. Азъ мисля, че дѣйствиелно бѣше достатъчно моето питане и тогава да се отговори на този въпросъ така или иначе, защото туй оплакване, което постѣли тукъ, въ Народното събрание, не е подписано отъ никого. Ако имаше сериозни мотиви, трѣбваше нѣкой да го подпише. Така че, азъ особено скѣпя честта на онѣзи чиновници, на онѣзи лица, които се визиратъ и нѣматъ възможностъ да се явятъ тукъ и се оправдаятъ. Та, единъ пътъ така поставенъ въпросътъ, тѣ говорятъ чрезъ устата на г. министра на външнитѣ работи, а той се изказва по него. Азъ поне, отъ моя страна, съмъ доволенъ отъ отговора на г. министра на външнитѣ работи, когато моля да слѣди по-нататкъ по-зорко, да бждатъ по-демократични въ своитѣ отношения.

Председателъ: Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни съ предложението, направено отъ г. Вѣлча Георгиевъ, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство)

Отъ мнозинството: Двама души вдигатъ. (Смѣхъ)

Председателъ: Събрането не приема.

М. Златановъ: Пойменно гласуване.

В. Георгиевъ: Това показва колко сериозно се отпасахъ.

Председателъ: Слѣдва запитването на г. Стефана Поповъ, Добрички народенъ представителъ, къмъ г. министра на финанситѣ.

Нѣкои представители: Нѣма го.

Председателъ: Въ такъвъ случай, сменя се отъ дневния редъ.

Слѣдва запитването на силистренския народенъ представителъ г. Х. Тоневъ къмъ г. министра на финанситѣ.

Г. Тоневъ има думата.

А. Филиповъ: И него нѣма. (Слѣдъ малко Ст. Поповъ влиза въ залата и отива на трибуната)

Отъ земледѣлската група: Г. председателю! Дайте му думата!

С. Поповъ: Сега моето запитване ли е г. председателю?

Председателъ: То мина вече: нѣмаше Ви. (Глъчка)

А. Стамболийски: Не е гласувано още.

Председателъ: Моля, тишина. Добрѣ, имате думата, г. Поповъ.

С. Поповъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ Добричката околия има село Дораси, което има държавни имоти. Прѣзъ 1908 г. чухъ, че нѣкои татари отъ с. Яйрянъ-кѣой и с. Армутли, Ромжия, дошли въ България и засвоили отъ тѣзи ниви, първиятъ около 600 декара, а вториятъ — 400 — близо хилядо декара мѣсто. Тѣ сж го засвоили посредствомъ постоянното присѣствие на Каралийската община, кметътъ и секретаръ-бирникътъ, защото имъ сж дали половината. Вслѣдствие на туй, което провѣрихъ, отправямъ моето запитване къмъ г. министра на финанситѣ и моля да ми отговори, какви мѣрки е взелъ за запазването на тѣзи ниви.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Г. г. народни представители! Това запитване се получи тукъ, ми се чини, на 1 декемврий — тогава е дадено; на 3 декемврий писахъ да искаме свѣдѣния по този въпросъ, но и досега още никакви свѣдѣния не сж дошли. Увѣрявамъ ви, г. г. народни представители, щомъ получа свѣдѣния за тѣзи заграбени земи, ще взема мѣрки за защита интереситѣ на държавното съкровище.

А. Стамболийски: Кого питихте: секретаръ-бирницитѣ ли? Тѣ сж сами съучастници.

Министъръ И. Саллабашевъ: Никакви свѣдѣния не съмъ получилъ още.

С. Поповъ: Доволенъ съмъ.

Председателъ: Ще минемъ по-нататкъ на запитването на г. А. Екимовъ, ловчански народенъ представителъ, къмъ г. министра на финанситѣ. Има думата г. Екимовъ.

А. Екимовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ края на миналата година имаше заведенъ единъ процесъ прѣдъ военния съдъ въ столица София противъ Генералъ Вазова и други офицери за злоупотребления по службата, по който процесъ държавата се опита да въжпи като граждански ищецъ за нанесенитѣ ѝ врѣди и пагуби на една сума около 240 хиляди лева. Гражданскитѣ искъ на държавата бѣ отхвърленъ, остана безъ послѣдствие затуй, защото не бѣхъ прѣдявенъ своевременно. Слѣдъ тържествената декларация, дадена при разглеждането на процеса отъ свидѣтеля,

бивш военен министър, Генералъ Савовъ, че той поема всички обвинения, които се правятъ къмъ Генералъ Вазова, върху своята глава, обаче възрази на военния съдъ, че той не е компетентенъ да го сѣди за всички негови постѣпки, а е компетентенъ единъ държавенъ съдъ, където той ще отговори, военниятъ съдъ издаде една почти оправдателна присѣда. Въ такъвъ случай, ако държавата бѣше приета даже като граждански ищецъ по процеса и гражданскиятъ искъ, който, може би, можеше да внесе много несприятности на държавата, щѣше да се остави безъ послѣдствие.

По този случай азъ се отказвамъ отъ това си запитване, което съмъ направилъ къмъ г. министра на финансите, обаче ще използвамъ случая. Нека този фактъ, който бившиятъ воененъ министъръ публично заяви прѣдъ военния съдъ, ни окуражи и ние въ скоро време въ тази законодателна зала да вземемъ едно рѣшение, за да дадемъ бившия режимъ подъ съдъ за всичкитъ злоупотрѣбления, които о нанесълъ на държавното съкровище и на държавата. Тогава азъ ще моля г. министра на финансите да обърне по-големо внимание и гражданскиятъ искъ на държавата да бѣде своевременно сформированъ за всички щети и пагуби и своевременно заявенъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Това ли е всичкото?

А. Екимовъ: Туй е всичкото.

А. Стамболийски: Искамъ думата.

Прѣдседателъ: По кой въпросъ искате думата?

А. Стамболийски: Азъ ще ви кажа по кое искамъ думата. (Глътка)

Прѣдседателъ: Г. Екимовъ оттегли запитването си.

А. Стамболийски: Щомъ той говори, дайте и менъ думата. Какъ така? Азъ го поемамъ.

А. Екимовъ: Въ правилника е казано, че само ако интерпелаторътъ отсъствува, тогава може другъ да поеме; а азъ съмъ тукъ. Азъ присѣствавамъ и азъ го оттеглямъ.

А. Стамболийски: Бихъ желалъ г. министърътъ да отговори, какво е направилъ спрѣмо тѣзи чиновници, които сѣ пропуснали срока.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. Стамболийски! Утрѣ направете питане и ще Ви отговоримъ веднага.

А. Стамболийски: Този процесъ компрометира окончателно военния съдъ и азъ бихъ желалъ правителството да вземе мѣрки да внесе единъ законопроектъ за прѣмахването на тия военни сѣдилища. Това е, което искахъ да кажа.

Прѣдседателъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Прѣдседателъ: **Х. Славейковъ.**

Секретаръ: **Г. Копринаровъ.**

Вачаликъ на Стенографското бюро: **Т. Гължбовъ.**

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Понеже запитванията, отправени къмъ г. г. министрите, които присѣствуватъ, сѣ изчерпани, ще моля да вдигнемъ засѣдашето и да наредимъ дневния редъ за срѣда. Казвамъ „за срѣда“, едно, защото това прѣдвижда правилникътъ, и второ, и най-вече затова, защото утрѣшниятъ день ще трѣбва да поработятъ комиситѣ, на първо мѣсто бюджетарната.

За срѣда моля Народното събрание да се съгласи да имаме слѣдния дневенъ редъ. На първо мѣсто, законътъ за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за нотариуситѣ и закона за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за привилегитѣ и ипотекитѣ. Тия два закона иматъ сигнпостъ, защото вие знаете, че има другъ единъ законъ, който отъ 1 януарий вече о влѣзълъ въ сила, прилага се, та има нужда да минатъ тѣзи 2 закона, за да не се създадатъ нѣкои правни услужения. На второ мѣсто ще имаме, ако бѣде готова, разумѣва се, бюджетарната комисиия, извъреднитѣ бюджетни, турямъ тѣхъ на второ мѣсто пакъ по тази причина, защото прѣзъ мѣсець януарий има нужда да се упражнява бюджетътъ. Имаме наистина $\frac{1}{12}$, но не е далечъ 1 февруарий. Та на второ мѣсто ще слѣдва извъреднитѣ бюджетъ, съ който моля бюджетарната комисиия да се занимае. Азъ ще присѣствавамъ, понеже има бюджети и по моето министерство, както ще моля и другитѣ г. г. министри, които сѣ заинтересувани въ тѣзи бюджети, да се явятъ на утрѣшния день въ бюджетарната комисиия. На трето мѣсто, законопроектътъ за моритѣ, на второ четене. Слѣдъ това прѣдложението на народния прѣдставителъ г. А. Христовъ, за назначение парламентарна комисиия за провѣряване отпуснатитѣ народни пенсии, понеже чухъ тукъ, че се бърза съ този въпросъ.

А. Стамболийски: Вѣчно съществующъ.

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Оставката на г. Д-ръ Танчева?

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Да, приемаме оставката на пловдивския народенъ прѣдставителъ, г. Д-ръ Х. Танчевъ. Слѣдъ това, на първо четене, законопроектътъ за земеделското образование — азъ искамъ да ги изброя, за да постава нужда да повтаряме всѣки день дневния редъ — опитнитѣ и културни заведения по повдигане на земеделѣшето.

Това е дневниятъ редъ за срѣда, на 2 часа слѣдъ обѣдъ.

При това моля г. г. членовѣтѣ на бюджетарната комисиия да благоволятъ да се явятъ още сутринята на засѣданне, за да може да се приготви работа.

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Въ 9 часа.

Прѣдседателъ: Моля опия г. г. народни прѣдставители, които сѣ съгласни съ дневния редъ, прѣдложенъ отъ г. министъръ-прѣдседателя, да си вдигнатъ ржката. (Музичество) Събраннето приема. Вдигамъ засѣдашето.

(Вдигнато на 6 ч. 7 м. вечерята)

Подпрѣдседателъ: **Н. Гимиджийски.**